

LELKI HARTZ,

Avagy *Ind. I. 916*

Olly Halotti Prædikácios rövid T A N I T A S;

Melyben a' Keresztyén Léleknek Ellen-
ségivel való kemény tufakodása, erre va-
ló fegyveri, baj viadallyának modgya, és
végre minden Ellenkezőin veheten-
dő igaz győzedelme, szem
eleiben adatik.

Mellyet prædikállott Sáros-Patakon
W. F.

V A R A D O N,

Nyomtatott M. DC. LVI. éltendőben.

P R Æ L U D I U M.

Nemes Nemzetes Uri és Aszszonyi rendek, Vitéz-
 ló Férfiak, Isten féltő Bocsúló Polgárok, Mennyei
 titkoknak hű Sáfári Lelki tanítók, és minnyájan
 mindenek, kike' szomorú, váratlan és kedvet-
 len Pompának velem együtt látói s' halloi vad-
 zok. De nevezet szerént, s' leg kíváltképpen Tekintetes Ne-
 zesi Debreczeni Thamás Uram, és ennek Szomorú gyászban ke-
 sergő édes Fiai, Leányi, nevendéken szerelmes Unokái. Akar-
 tam volna, bizony szívem szerént akartam s' kívántam volna,
 az én Alumnusi alázatos hálálátosságomból, örvedeteseb al-
 kalmatossággal méltóságos Semélyteket ily bokroszon együtt látni.
 De oh jó nagy Isten! melly különben esék a' dolog! Mert val-
 lyon s' mi lehet e' számos Frequentianak, és szomorú Nemes
 gyülekezetnek fő oka? Embernek Fia el-vette Isten a' te sze-
 meidnek kívánságát? Nemzetes Iffiak, el-vette Isten a' ti
 Életeteknek Szülő édes Anyját? Embernek Fia, el-vette I-
 sten a' te életednek hű társát? El-vette, jaj bizony el-vette!
 Mert mit tészem egyebet im e' fekete gyászos Koporso; hanem
 hogy ama' Boldog emlékezetű, Néhai Nemes és Nemzetes Tar-
 jáni Margaretha Aszszonyom, ki igazán Margith, az az, a' ti
 Életeteknek drága gyöngye vala, e' világi életének pályafutá-
 sát el-végezvén, hitit és jó lelki ismérteit mind végig meg-
 tartván, ez előtt huszad nappal, reggeli tíz óra tájban, mely
 órát a' Christusnak vérről virágzó kereszti meg-szentelt, Sok
 fájdalmas nyavalyái után, Lelkét az Lelkek Pásztorának az
 Ur Jesus Christusnak nagy vigán meg-adván, imé csak az ő
 meg-hervadot testét hadta tinéktek. Nem csuda tehát Nem-

Édes Patronus Uram, ha meg-szomorodtál, bizony nem csuda:
Mert ha a' szent Abrahám édes Sáráját, ha Isák szerelmes Re-
bekáját, ha Jákób kedves Rachelét (szánta, szánták és keserve-
sen meg-is iratták: Ugy-mint kikkel bujdosásoknak idejét eg-
gyüt közlötték: Avagy nem szánádé te-is, avagy nem keser-
válnédé annak halálát, kivel négy holnap híján negyven egész
Éstendeig életedet Isteni félelemben együt töltötted? Kinek
kebelében minden titkaidat, budat, bánatodat, örömidet, szo-
moruságodat bátorrággal egy aránt öntötted? Kinek hűségére
nem csak minden javaidat, hanem életedet-is mérészen reá biz-
tad? Es a' kinek maga élete nem volt sem kedvesb sem drágább,
mint szerelmes kedves Férjének élete? Medgyünk hát Uram,
hát Uram medgyünk? Az Ur a' ki meg-ól, ó a' ki meg-is eleve-
nit: Az Ur a' ki meg-sebesít, ó a' ki ismét meg-is gyógyít. Eő
légyen, csak ő légyen ennek-is a' keserűségnek egyetlen egy fő
Orvosa. En penig, hogy jó Emlekezetű Tiszteletes Néhai ke-
resztény Patronomhoz, utolsó tisztemet avagy csak valami réss-
ből előtértek meg-bizonyíthassam: Akarok Isten segedelme ve-
lem együt munkálkodván ide való vővid tanítást tenni, melly
hogy annyival boldogabbul lehessen, kérjünk Mennyei erőt a'
Felséges Atya Istentől szent Fiának nevében mondván:

Mi Atyánk, &c.

T E X.

L E L K I H A R T Z.
T E X T U S. Apoc. 2. v. II.

A' ki győzedelmes leszén, semmiképpan meg nem
sértetik a' második haláltól.

E' Világi hatalmas Fejedelmek, Urak, Ki-
rályok, többi között három helyeket tar-
tanak: Eggyik örömnék és nyugoda-
lomnak helye, Minéműek a' fenes Palo-
rák, kikben esznek isznak; és az ágyas házak, kik-
ben szabadon nyugosznak. Másik a' Siralom-
nak és bánkodásnak helye, minéműek az Töm-
lőczők, Fogházak, Kalitkák, kikben a' gonosz
tévő Emberek nyomorognak. Harmadik a' gya-
korlásnak helye, minéműek a' sík Mezők, hol a'
vitézék öklelésekkor tanulnak és büntelen ellen-
fegekkel harcolnak. A' mennyei Felséges Ki-
rálynak-is három helyei vadnak; eggyik az örök-
ké való örömnék helye, minémű a' Menyország,
kiről idvezítő Urunk azt mondá: Mondom nek-
tek, hogy fokban el-jönek Napkeletről és Nap-
nyugatról, a' kik le-relepednek Abrahámmal,
Isákkal és Jákóbbal a' Menyországban. Ismét:
Ne szomorkodgyatok; az én Atyámnak házá-
ban sok lako hajlékok vadnak. Ismét Atyám, azt
akarom, hogy a' kiket énnekem adtál, ott legye-
nek ok-is, a' hol én vagyok, hadd lássak az én di-
csőségemet. Másik hely az örökké való siralom-
nak helye, minémű a' fétét Pokol, kit Idvezítőnk
külső fétettségnek nevez, az hol vagy on fírás és fo-
gagnak csikorgatása.

A' harmadik bizonyos idő szerént való gyakor-
lásnak

6 L E L K I H A R T Z.

lásnak helye, minémű e világ, melyben két nagy széles Zászlót tettek ki: Egyik a' Christu'nak vérrrel fester véres Zászlója mely alatt az Isten szolgái vitézkednek. Másik az ördögnek Pokol színű fekete Zászlója, ki alatt az hitetlenek harcolnak a' bűnöknek sok féle fegyverivel. Mitsodák legyenek mind három helyen, ihon egy egy szóval elő mutattya Christus Urunk ez igékben, menyeyi szózat által, mikor azt mondgya: A' ki győzedelmes leszén, &c. Három helyekről szollánk: Három dolog vagyon itt-is. Egyik *Victoria*, az Híveknek győzedelme, mert azt mondgya: *Qui vicerit*. Ez a' világban vagyon. Másik: *Mors secunda*, az istenteleneknek második halálok, ez a' pokolban vagyon. Harmadik, *Securitas*, az híveknek szabados bátorsága, mert azt mondgya: *Non ledetur*, meg nem sértetik, Ez a' menyországban vagyon és leszén. En hogy szomat rövidítem, ottan az hárombol csak kettőt csinállok s' azt kérdem;

Először, Kitsoda a' ki boldogul hal-meg?
Qui vicerit.

Másodszor, Mitsoda követi a' boldog halált? *Nequaquam ledetur, &c.*

A Z E L S Ó R Ó L.

Kitsoda a' ki boldogul hal-meg? Talám a' kik minden nap Bibor és Bársonban járnak?
Luc. 16. Nem: Mert azok közzül sokan pokolbol kiáltanak ama' fényes öltözetű Epuloval.

Kitsoda a' ki boldogul hal-meg? Talám a' kik-

L E L K I H A R T Z.

nek sok esztendőkre való el-tőt javai vadnak? Kik ezzel hizlallyák nyomorult lelkeket: En lekem, egyél, igyál, gyönyörködgyél, nyugodgyál! Nem ezek: Mert e' felcéknek lelkeket meg-keri a' Sátán. Kitsoda a' ki boldogul hal-meg? Talám mind azok kik a' Christust Urallyák: Nem mind azok: Mert nem minden a' ki azt mondgya a' Christu'nak: URAM, URAM, mégyen-bé a' menyeknek országában. Hát kitsoda a' ki boldogul hal-meg? *Qui vicerit*, azt mondgya Idvezítőnk. A' ki, ugymond, győzedelmes leszén. A' honnét igen *Directé*, Igyenessen, és helyesen ki-jó ime' közönséges Tanuság:

A' ki boldogul kíván meg-halni, annak életében sok ellenségekkel kell meg-harczolni, s' még penig azokat meg-ü kell győzni.

Rakva e' tanuságokra való erős bizonyságokkal a' derék szent Irás, én csak kettőt említek, mert két tanunak szájában meg-áll az igazság. Szent Pál a' Corinthusbélieknek így ír erről: A- vagy nem tudgyátoké, ugymond, hogy a' kika' ezéiban futnak, jollehet mindnyájan futnak, de csak egy veszi-el a' jutalmat. Ugy fússatok, hogy a' jutalmat el-vehessétek. Odáb mégyen s' azt mondgya: En azért úgy futok mint nem haszontalan, úgy harczolok mint nem hijában vágván az eget. Holott azt halljuk hogy sokan futnak menyország felé, de csak azok érik-el a' kik végig futnak. Sokan harczolnak de csak az eget vágják, csak árnyékokkal vagdalkoznak, az az, ha mit az idyesség dolgában jól kezdettenek-is;

8 L E L K I H A R T Z.

e' világiakkal ottan ottanel-bontyák, és minden munkájokat haszontalanná téstik. Ezen Apostol 2. Tim. 2. máfuti ísmét à Timotheusnak azt írja: Ha szintén tufakodik-is, ugymond, valaki, de meg nem koronáztatik, hanem ha igazán tufakodik, az az, hanem ha tufakodásában végig meg-maradván ellenségin győzedelmes leszén.

Mi okáért kellesek penig, az boldogul meghalni igyekező embernek ellenséggel tufakodni, és azokon győzedelmet tenni, meg-tetstik a' többi között, im e' következendő bizonyos okokból.

Ratio. 1. I. Mert azt hogy tufakodnunk kellyen, fogadálunk tartya.

Meg-esküszünk még keresztségünkben az imádoando telies Szent Haromság egy Istennek méltóságos nagy nevére, és ugyan akkor, a' mennyei Isten és a' Sz. Angyalok előtt kezefeket-is állatunk, úgy mint Kereszt Atyáinkat, anyáinkat, hogy mi elerünk fogytaig a' Király Christusnak fel-emelt Zászlója alatt akarunk mindē erőnkkel vitézkedni, és az ő hűségében áthatatosán végig meg-maradni. Mert ferelmefim, vallyon s' mit téstén a' mi Keresztyén nevünk? Nem egyebet bizonyára, hanem hogy mindnyájan Christus vitézivé lóttunk, és magunkat az ő szent szolgálatyáta köteleztük. Mire, képest mondasunk penig Christus vitézinek, én ennek többi között három okait látom. 1. *Ratione Conscriptiois*, a' bé-iratásra nézve. Mert miképpen a' vitézek jó eleve bé-iratnak az ő Kapitányoknak Zászlójok

L E L K I H A R T Z.

alá, és így a' több felekezet között ki-választatnak: Ekképpen a' mennyei Ur minket, kik immár ő hivei vagyunk, jó eleve, az az, még örök időnek előtte ki-választott a' meg-vettetteknek gyülekezetekből, és bizonyos időben a' mi Anyáinknak mehekéből e' világra jutván, bé-is irt bennünket a' mi egyyetlen egy igaz Lelki hadnagyunknak az Ur Jesus Christusnak vérevel festet Zászlója alá, kinek erős bizonyfága a' mi Keresztségünk, mely semmi nem egyéb, azt mondgya: szent Péter, hanem *stipulatio bonæ Conscientiæ apud Deum*, a' mi jó lelki ismeretünknek mint egy kez bé-adása az Istennél. Erről a' bé-iratásról, erről a' mi el-választatásunkról emlekezik nagy háláadással a' szent Pál Apostol mikor azt mondgya: Aldott légyen, ugymond, az Isten, a' mi Urunk Jesus Christusnak Atyya, ki meg-áldott minket minden lelki áldásokkal menyégben a' Christusban, miképpen el-választot minket ő benne, minnek előtte e' világnak fundamentomi fel-vetettétnének, hogy lennénk az ő tekinteti előt szentek és fegyhetetlenek a' szeretet által. Sőt ugyan ő maga-is így szol effelől az Istén az Esiáinál mondván: Ne fély én szolgám Jákob, ne fély én szerelmefem kit én választottam. Másodszor, mondatunk Christus Vitézinek, *Ratione Experientiæ*, a' próbálásra nézve. Mert miképpen nem elég az, hogy csak bé-irafsek valaki a' Zászló alá, hanem próbálni-is kell, vini-is kell, ha vitéznek akar hivattatni, mivel a' Vitéz annyit téstén, mint Vitéz: Es ha nem vité, nem-is vitéz: Így minékünk

künk-is nem elég, hogy csak bé-irásuk magunkat a' Christushnak Zárlója alá, és csak fel-vegyük a' hó pénzt, az Istennek lelki testi jó teteményit: hanem vinunk-is kell mind azokkal az ellenségekkel, kik a' mi Istenünk ellen túsakodnak. Erre **1. Tim. 6. 11. 12.** inti sz. Pál az ő lelki kedves fiát a' Timotheust: **Te** pedig, ugymond, Istennek embere, az igaz hit által való Nemes hartzot hartzold meg, ragaszkodván az örök élethez, melyre hivatattál-is, és Nemes vallás tétellel sok bizonyosságok előtt vallást-is tettel. Harmadszor, hogy immár többet ne említsék, mondatunk Christust vitézinek, *Ratione perseverantiae*, a' végiglen való meg-maradásra nézve: Mert miképpen az jó vitéz emberhez nem illik az, hogy egyszer, kétszer próbállyon, és az után hátra álljon: Így mi hozzánk lelki vitézekhez nem illik az, hogy csak ideig túsakodgyunk a' mi lelki ellenségekkel, hanem az kívántatik, hogy a' túsakodásban áthatatosflak legyünk, és abban **Apoc. 2. v. 17.** végig meg-is álljunk. A' kinek fule vagyon a' hallásra, hallja-meg, mit mond erre az Szent Lelk: A' győzedelmefnek, ugymond, cinni adok amaz el-rejtet Mannában. Ugyan ott a' mi Királyunk az Ur Christus meg azt módgya: A' ki diadalmas leszzen mindenekkel birni fog, én annak Istene leszzen, ő pedig én fiam leszzen.

Ratio. 2. Második oka, miért kellesek a' bódogul meg-halni igyekedő embernek tellyes életében túsakodni, és minden lelki ellenségén diadalmat venni, ez légyen: Mert mihelt a' Christushnak ezimerét az Evangéliomi igaz tudományt lelkünk

künkre fel-vóttuk, mihelt a' keresztyéni igaz vallást követni kezdetünk, mihelt a' mi Istenünknek seregében esküdtünk: Ottan mindgyárt a' pokolnak ajtai meg-nyiltak, és a' mi idvességünket szomjuhozó lelki ellenségink, ellenünk táborban szállván, meg-engesztelhetetlenképpen a' mi veszedelmünkre igyekezni kezdetek, hogy avagy ismét el-szakaszszanak a' mi Istenünk től, és a' magok szolgálattára kötelezzenek: avagy tellyességgel röggé porrá tégyenek és el-veszessenek. Kellé pelda? Abelt senki nem bántá mig az Isten szolgálattára nem adá magát: De mihelt kedves áldozattal kezde áldozni az Urnak, ottan rajta lón a' Sátán, fel-inditá a' Caint, és meg-öleté vele őtet. Moyses nagy világi gyönyörűségben éle mind addig, mig a' Pharaoh Király leányának fiának hivatatték: De mihelt az Isten népéhez adá magát, ottan mindgyárt rajta lón a' Sátán, és fel-inditá Pharaohot, hogy halálra keresné őtet. Az Izrael népe valameddig az Egyiptomi bálvány istennek szolgál, békeségben ültetett a' fazék hufok mellett, és szabadosflan élte az földnek gyümölcsét: De mihelt az igaz Istent szolgálatra kezde igyekezni, ottan mindgyárt rajta lón a' Sátán és fel-inditá a' Királyt, hogy szokatlan erős szolgáltatással kegyetlenkednék rajtok. Sz. Pál (ki az előtt Saulus vala) mig ellensége lón a' Christushnak, mig üldözé az Isten híveit, nem véte neki semmit a' lelki ellenség: De mihelt meg-tért, mihelt az Evangéliomi igaz tudomány hirdetni kezdé, ottan mindgyárt rajta lón a'

12 L E L K I H A R T Z.

lón a' Sátán, és fel-indítá az irégységnek álnok fiait a' Sidokat, hogy őtet igaz valásáért néha meg-ostoroznak, néha meg-seprűznek, néha tömlőczre vetetnek, néha meg-kőveznek, néha egy s' néha más-féle kénzállal vesztenek, sülyesztenek. Sőt ezekkel sem elégedvén a' gonosz ördög, angyalit reá bocsátotta, testet hegyes ősztónnal ősztónóztette, és őtet arczul csapdosatta, verette, az az, a' mint én ezt magyarázom; mind testi s' mind lelki kegyes kisértetekkel faggatta őtet, mellyek a' hegyes ősztónnal és az arczul csapdosásnál is nehezebben estenek. De mit szollok a' szentekről? Mit emlékezem a' bűnös emberekről? Nem nagy csuda, hogy a' Sátán, ezeket a' gyenge edényeket meg-kisértette, hanem az a' nagy csuda, az a' csudáknak csudája, hogy ez a' szemtelen kisértő, ez az orczátlan ördög, még magának sem kedvezett semmit idvezítő Urunknak, ezt is meg próbálta, ezt is meg-kisértette. Mert mihelt Urunk is meg-kerefszelkedék, mihelt az Evangéliomnak prédikálásához kezdé magát készíteni, ottan mindgyárt rajta lón a' Sátán, egyik helyről a' másikra huczolá, a' pusztaból a' Templomra, a' Templomról a' magás hegynek tetejére vivé. Először kétségben esetre, Istentől való el-szakadással kísértette az éhséggel: Az után maga kísértésére kinfertgeté az Istennek ígéretével, végre bálványozásra a' maga imádására ősztónózá e' világi dicsőségnek mutogatásával. Oh szemtelen vakmerő álnok család ördög! hany fejed, s' hogy

2 Cor. 11
12.

L E L K I H A R T Z. 13

s' hogy mérted meg- próbálni, hogy teremőder kilértened ez rettenetes vétkekkel? De oh inkább, oh minden békeségnek drága tüköre! Oh minden irgalmatságnek ki-forro kút-feje Ur Jesu Christe! ki mind ezeket a' szörnyű kísérteteket örömeft fel-vótted, csak hogy minket a' kétségben efestől, a' modatlan bizakodástól, és az ördögnek kemény szolgálattól meg-menthetnél. Summa:

Azon vadnak a' mi lelkünk Ellenségi, hogy vagy egy vagy másuton meg-ejtsenek, és a' bűnnek köteleivel mint meg-annyi rab szíjakkal, beűnket meg-kötözvén, a' pokolnak tömlőczé-
re vigyenek. Jaj azért a' testi bárorságban élő embereknek, kik csak az üres hivelyeit viselik a' lelki fegyvereknek, csak a' puszta nevét hordozák a' lelki vitéségnek! mint hasfemmi ellenségek ingyen sem volna, nagy bátran mind két-fülőkre szemekre egy aránt aluszának, egész életüknek jobb részét a' ferítésnek cselekedetiben töltik, tobzodásokban részegségekben, ágyas ház-béli bujálkodásokban, és minden mértékletlenségekben élvén, csak a' testet táplállyák az ó kivánságiban, és ezeknek szegény lelkekre igen kicsiny, avagy tellyelsséggel semmi gondgyok nincsen. Moyses mikor alá-hozá az Urnak törvényes Tábláit a' Sinai hegyről, és a' taborhoz közelite, nagy kiáltást hall, de nem győzedelmeknek, sem nem meg-győzöttetteknek kiáltását, hanem éneklésnek, sípolásnak, zengő-szavát, mert az egész Izrael népe a' jo lakás után, az
arany

Ufus 24

Rom. 12
12, 13

Exod. 32

LEELKI HARTZ.

arany bornyu előtt, nagy vigan tánczol vala, mint ha semmi ellenség előttök nem volna. Istennek embere oh te szent Moyses, vallyon s' ha mostan le jöhetnél a' Sinai hegyről, ha mostan az Izraelnek táborához, a' keresztyénségnek palástyában járó emberekhez közelitenél, mitsoda kiáltást hallanál? bizony azt itélem, nem viadalhoz illédő kiáltásokat fohelyé, né győzelmeknek, sem nem meg-győzetteknek kiáltásokat fohelyen: hanem sípoloknak, tánczoloknak, és minden testi bátorságban élőknek szavait hallanád fohelyen. Mint a' bő vizeknek folyási, úgy áradtak a' köny-hullatások, úgy származtak a' keserves siránkozások Dávid Királynak szemeiből, midőn látta, hogy az emberek meg-nem őrzik az Istennek parancsolattját. Oh Istennek szive szerint való embere David Király! s' hát ha most látnád az embereknek bátorságát? s' hát ha most tudnád, mely kicsiny bűcsi vagyon az Isten törvényének e' földön, mit nem cselekednél? Mert mindnyájan kívánnak ugyan az igazaknak halálával meghalni mint a' Bálán Prophéta: De nem akarják az igazaknak életet követni. Sokan mondgyák: vallyon s' kitsoda

Pl. 119.
v. 136.

Nü. 23.
v. 19.

Pl. 4. 7.

1. Pet. 2.
v. 10. 11.

mivelheti azt, hogy valaha jót lassunk? De kevesen keresik az Ur orczájának világát. Sokan kívánnák az életet, sokan akarnak látni jó napokat, de nem tiltyák-meg nyelveket a' gonosztól, és az ő ajakokat, hogy ne szollyanak álnokságot. Nem távoznak-el a' gonofságtól, hogy cselekednének jot, nem keresik a' békeséget,

hogy

LEELKI HARTZ.

hogy követnék azt. Sokan kívánnák a' coronát, de kevesen akarnak futni a' czélban, mindnyájan kívánnák a' győzedelmet, de nem akarnak hartzolni. Egy izoval, Egy fele állat-is szereti a' halat, de restelli az haláztatot. Hartzolnyarok tehát, mert különben győzelmek nem lehettek. Tufakodgyatok tehát, mert különben a' coronát el-nem vehetitek.

De miért tufakodnám, azt kérde? Istennek ^{Object.} hálá, nekem az ördögtől semmi bánthatom, semmi kísértetem nincsen, holott oly erős hitet, oly jó lelki isméretet adott ennekem az Isten, hogy a' Sátán kísértetinek ereje én rajtam nem lehet. Mert ha különben volna, kétség nélkül valaha meg-érzeném és eszemben venném. De én sohanem érzek affélét, sőt azt sem tudom mitsoda a' Sátán kísérteti. Csudalom-is inkább, hogy némely embert annyira farkal és ostromol az ördög. Ugy itélem hogy afféle ember alattomban-^{Refp.} való nagy gonofságot cselekedet, s'a' miatt furdaliya a' lelki isméret.

Oh szegény nyavalyás ember, a' ki így biztatod te magadot. Bezzeg boldogtalan ember vagy, ha soha a' Sátánnak kísértetét nem érzetted, annál inkább, ha azt sem tudod mitsoda legyen a' kísértet. Nem tudodé, mit mond az Istennek lelke a' sz. Jakab által? Boldog ember, ^{Jac. 1.} mond, a' ki kísértetet szenved, mert minek után-^{v. 12.} na meg-probáltatik, el-vész az életnek coronáját, mellyet ígért az Ur, az ötet szeretőknak. Hát te nem vagy boldog; hát te nem vész-el az életnek

16 LELKI HARTZ.

letnek koronáját; ha azt sem tudod, mitsoda a' kísértet, mert nem volt soha, nincsen, és soha nem is léfzen az ujjá születtetett emberek között csak egy-is oly, ki a' Sátánnak valamely kísértetét nem szenvedte volna, ha nem egyéb aránt-is, avagy csak a' testi által. Halhatza, mit mond erről szent Pál: A' testi, úgy mond, a' lélek ellen törekedik, a' lélek pedig a' testi ellen; ezek egymással ellenkeznek, hogy azokat ne cselekedhesseitek a' mellyeket akartok. Sőt ezen szent ember minnek utánna ujjá születtetett volna, maga felől nagy panaszkodással azt mondgya: Látok, úgy mond, más törvényt az én tagaimban, melly ellenkezik az én elmémnek törvényével, és engemet ugyan rabul ad a' bűnnek törvényének, mely az én tagaimban vagyon; mely miat nagy kegyelven kiált, és így reménkedik: Oh én szegény nyavalyás ember! Kitsoda szabadit-meg engemet ez halálnak testéből? Látodé, minémű kegyelven érzette Sz. Pál, ujjá született ember lévén, a' testi nek a' lélekkel való nagy tusakodását, melly semmi nem egyéb, hanem a' Sátánnak neminémű kifirteti, mert a' testi az ördögnek nagy eszköze ebben, mint ide aláb meg-értyük. Valaki azért ezt a' lelki tusakodást ottan ottan nem érzed, tud-meg bizonyly, hogy sokkal nyomorultabbul vagyon dolgod, hogy sem azoknak, kiket te boldogtalanoknak alítasz az ő kifirtetekben. A' mely febre reá esik a' fene, először azt érzetlenné teszi, az után lassan lassan az egész tagot, hanem ha hamar való orvosítsággal értetik, el-futtya, és a' testi

LELKI HARTZ.

a' testül el-fakasztja. A' te lelkedben fene, az az, olly halálos testi bátorfog vagyon, melly miat nem érezheted azt a' lelki tusakodást, és így *Im maxime impugnari, cum te impugnari nescis*; a' mint Hieronymus mondotta; Akkor ostromlatot te leg erősebben, mikor az ostromot nem veszed észrebben. Ugyan-is akkor leg vesz. delmeleb az ellenség, mikor nem veszed észrebben annak közel voltát, mert *tela praevisa minus feriunt*; Az elől meg-látot nyilak, nem annyira merget nyilak.

Tud-meg azért, hogy a' te békeséged, mellyel dicsekedel, nem az hitnek erejéből, hanem csak a' testi bátorságból származott, a' mely téged ily érzetlenné tölt a' lelkiekben. Továbbá annak se örüly igen sokat, ha téged a' Sátán ugyan soha nem ostromol: Mert *dum fortis armatus &c.* Mikor az erős vitéz, az az, a' Sátán örzi az ő palotáját, békeségben vadnak, tudni-illik az ördöggel, mind azok, valakikkel ő bir. Mert nem azokat szokta vádolni a' kik övéi, hanem *accusator fratrum, &c.* a' mi atyánkfiaiak a' Christus vitézinek vádolója ő: Azokat igyekezi éjel nappal be-vádolni az Istennek. *Eos enim pulsare negligit, quos quieto iure possidere sentit*, a' mint Gregorius mondotta; Annak ördög nem zórgeti ajtaját, a' kit úgy bir mint ő maga sajátját. Soha a' Sátán kö-röm szakadás nélkül né engedi másnak az övét. Ha azért tusakodást soha né érzettél, ha az ördöggel békeséges voltál, s' vagy, tud-meg, j-j bizonyly tud-meg, hogy még az ördögé vagy. Mikor

Luc. 11.
v. 21.Apoc.
12. v. 10.

B

a' rab a'

LELKI HARTZ.

a' rab a' tömlőczben vagyon, mikor keze, lába, dereka, erős lánczokkal, csincserekekkel, és kalodákkal kötözve vagyon: akkor bátran aluszik a' Tömlőcz-tartó, mert senkitől sem felti rabját. De ha a' rab el-szalad a' lánczról, ha ki-ássa magát a' tömlőczből, akkor fel-ferken az őrző, utánna ered el-szalatt rabjának, meg-üzi, és el-érvén, a' vagy vízfsza vízsi, avagy ha bir véle, meg-öli. Nem csuda, hogy sok ember ellen nem hartzol a' Sátán: Mert a' meg-szokott bűnöknek köteleivel, a' gonofságnak lánczaival őket meg-kötözvén, a' lelki vakságnak nehéz kalodájába veri, és az ő birtokának tömlőczében tartja. De ha mikor efféle ember az Isten igéje hallásának erejé által, ki kezd a' Sátán tömlőczéből szabadulni, ha mikor el akarja a' bűnöknek lánczait szaggatni, és az ördögöt el akarja hadni: egy általlýában csak lehetetlen dolog, hogy a' Sátán akkor fel ne ferkennyen, és ez illyetén emberrel ne tufakodgyék, hogy avagy vízfsza vigye őtet, mint

Exod.
14.

Pharaho akarja vala az Izraelitákat, ismét a' maga szolgálatyára; vagy pedig el-veszeffe, hogy ha ellene nem álland a' lelki vitézséggel.

Ufus 2.

Igen meg-lássa azért minden ember, miképpen adgya magát a' Christu-nak záfzloja alá, igen meg-lássa, miképpen vészfel a' soldot, az Istennek jutéreményit; igen meg-lássa, miképpen jó ki az ördögnek szövevényes pusztájáról a' Christu-nak fényes mezéjére: Mert noha könyű iga, de azért ugyan iga a' Christu-nak vallása és tudománya. Itt pedig veszteg heverő ókőtre nem

szánta-

LELKI HARTZ.

19

szántanak holdot, mert, *Qui non laborat, non manducet*; A' ki nem munkálkodik, a' ki nem vitézke-² Theff. dik, annak még csak enni sem adnak a' Christus ^{3. v. 10.} táborában. Ide való a' bölcs Sirach tanácsa: *Fili, Eccl. 2. accedens ad servitutem Dei, &c.* Fiam, ha az Istennek szolgálatyára akarod magadat adni, készíts hozzá lelkedet a' kifirtethez. Ide való Agoston Doctornak-is amaz szép mondása: *Vita nostra in August. hac peregrinatione, non potest esse sine tentatione, Super Pl. quia profectus noster fit per tentationem nostram, nec 50. potest qui coronari, nisi vicerit, nec potest vincere, nisi certaverit*; A' mi életünk míg é világban bujdolunk nem lehet kifirtet nélkül, mert a' mi joban való öregbedésünk leszen a' mi kifirtetünk által. Nem-is koronáztathatuk meg valaki, hanem ha győzedelmes leszen, győzedelmes pedig nem lehet, hanem ha tufakodik. Nem trefa tehát a' Keresztýénység, nem immel ámmal jár az idvefség: Bizony nem lehet mindenkor lágy párnán nyugtok, nem lehet mindenkor csendes állapattyok a' Christus vitézinek: mert a' Christus Záfzloján mind két felől tövisből kötöt Koronás Czimer vagyon illyen subscriptioval: *Sub capite spinoso, non decet esse membra delicata*; A' tövissel koronázot főhöz, nem illenek a' kedven tartot kényes tagok.

Valakik azért a' Christu-nak igaz vitézi vagyunk, valakik meg-halni boldogul kívánunk, legyünk hasonlok az ő ábrázattyához. Vegyük fel az ő czimerét, kövessük életünk példáját, mellyet hagyott minékünk. S' mitsoda a' Christus ábrá-

Rom. 8.
v. 29.

B 2

szus ábrá-

20 L E L K I H A R T Z.

stus ábrázattya? Vitézség. Mitsoda az ő ezime-
re? Hartz, Tufakodás. Mitsoda az ő életének pél-
dája? Kérd-meg ő magát s' meg-mondgya: A'
Matt. 8.
v. 20.
 rokának barlangjok, a' madaraknak fészkek
 vagyok, de az ember Fiának annyi nyugodalmas
 helye nincsen hol fejét le-hajtsa.

De hogy ugyan valójában értsük miben ál-
lyon a' lelki vitézség, jer nyuljunk bővebben
tanulo dolgunkhoz, és vizsgáljuk, hannyuk-
velsük, tudakozzuk jól meg imé következendő
három kérdéseket:

- I. Kitsodák azok az ellenségek kikkel miné-
künk hartzolnunk kell?
- II. Mitsodák a' fegyverek mellyekkel ellen-
séginken győzedelmet vennünk kell?
- III. Mitsoda a' mod, a' hadi mesterség, mel-
lyet a' tufakodásban követnünk kell?

A' Ki szerencsésen akar hadakozni, hartzol-
ni, imez három dolgot igen meg szokta
gondolni: 1. Az ellenségnek számos voltát.
2. Annak erejét. 3. Hadi okosságát. Mert ha
az ellenség kevés, nem annyira félelmes. De lé-
gyen bár fok, hogy ha nem erős, még sem an-
nyira félelmes. De ámbár erős legyen-is, ha nem
okos, ha a' hadakozáshoz nem szokott, hogy ha
hartzoláshoz való *stratagemai*, hadi ravasz talál-
mányi, mesterségi nincsenek, ugyan még sem
annyira félelmes. De hogy ha az ellenség nem
keves, hanem fok; hogy ha nem csak fok, hanem
erős-is; hogy ha nem csak erős, hanem a' hada-
kozásban tudos mesterséges-is: bezzeg vagyok
mitől

L E L K I H A R T Z. 21

mitől tartanunk, vagyon mitől félünk.

Szerelmefim az Urban, a' mi szeginy lelke-
inknek ellenségei (mert a' testi ellenségekről
mostan hogy szoltyak nincsen szándékomban)
kik a' mi határinkat dullyák, lelkünk örökségét
örök életünket fel-tátott torokkal áhitozva
éhezik, szomjuhozzák, vajki fokban vadnak, vaj-
ki erőflek, és a' hadakozásban-is vajki okosflak,
tanultak, régi látott halottak. Első és fő ellensé-
ge lelkünknek a' Sátán, ki menyi számos magá-
val legyen, mely erős, hatalmas, és a' meg-csalás-
ban mely ezer mester legyen, könyű meg-érte-
nünk a' szent írási históriákból. Meg-számlálha-
talan tömény ezerni fok ezer Angyalok vad-
nak az égben, kik udvarlanak naponként amaz
örökké-valo Istennek, a' mint írja Daniel Pro-
pheta. Ezenképpen meg-számlálhatatlan tö-
mény fok ezerni ezer ördögök vadnak pokol-
ban, kik őszve-esküttek az emberi nemzetnek
veszedelmére. Mert látom vala, ugymond Idve-
zitőnk, a' Sántát le-hullani mint a' febes villámást
az égből. E' tisztrátalan lelkek között némel-
lyik csak egyedül kerüli az embert, mint az erős
ordito orofzlán keresvén prädát a' kit bé-nyellyé.
Némellyik heted magával ostromollya, még pe-
dig kik között eggyik a' másíknál gonofzab és
ártalmassab. Némellyik végezetre, egész *legio*val
foglallya-el az embert, mint a' Sántának maga-
nyelve vallása tartya, *legio*, ugymond, a' jén neve,
mivel hogy fokban vagyunk, Egy *legio*ban, ha a'
Gellius számlálása igaz; *Centuria sexaginta*, ma-
Primus
hostis.
Dan. 7.
v. 10.
Luc. 10.
v. 18.
1. Pet. 3.
v. 8.
Matt. 12.
v. 45.
Marc. 5.
v. 9.
Gellius

Noét. *nipuli triginta, cohortes decem.* az az, Leg aláb tiz
 ezer válogatott gyalog és lovas vitézek voltak.
 Att. lib. 16. c. 4. Ha azért ennyi számu ördög egy fegyvertelen
 nyomorult embert meg-környékez, vallyon s'
 nem leheté annak felelme? Nincse vallyon an-
 nak számos ellensége? Bizony igen-is vagyon.
 De am-bár fok volna az ellenség, csak erős ne
 volna! Mert az ellenségnek nem számos voltát,
 hanem hatalmát tekintyük. Az ördögnek pedig
 hidgyétek el, oly nagy magában az ő ereje, hogy
 ha ötet az isten zabolából nem itatná, hogy ha
 mint a' dühös ebet lánczon nem tartaná, hanem
 szabadon bocsátaná: egy valamentég az egész
 emberi nemzetséget és mindnyájan bennünket
 röggé, porrá, semmivé tehetne. Mert tüzet hoz-
 hat le az égből, mely minket máhánkal egygüt
 meg-émesztene. *Job. 1. 19.* Forgo szeleket támaszthat,
Job. 1. 19. mely házunkat reánk rontsa. A' külső ellensé-
15. v. 17. geket reánk támaszthatya, kik minden javaink-
 ban lákmánt prédát vesenek. Szélvezeket, szer-
 telen háborukat indíthat a' Tengeren, mellyek-
 kela' tornyos nagy gályákat el-borítsa. Innét va-
 gyó hogy néha hasonlítja ötet az irás ama' rette-
 netes Leviathan' tengeri nagy Czer-halhoz, ki-
Job. 41. v. 9. nek még csak tekintetire is le-esik az ember.
1. Pet. 5. v. 8. Néha az éhen sivo oroszlánhoz, ki ordítva ke-
 resi prédáját. Néha végezetre ama' két fejú és tiz
 szarvu verhenyös sárkányhoz, kinek ereje oly
 nagy vala, hogy az égnek minden csillaginak harm-
 ad részét egy farka csavarításával utánna voná,
 és azokat a' földre le-veté. A' kik pedig előtte el-
 futának

futának, halálos méregnek zavaros vizét okádá
 utánok, az az, számtalan sokakat azok között,
 kik a' keresztyéni vallásnak külső fenével, e'
 világ előtt mint a' csillagok tündöklének vala; a'
 Sátán el-csábitá, maga után voná, és a' menyor-
 szágnak keskeny ösvenyéről a' pokolnak széles
 útára taszítá. A' hivek ellen pedig kik ennek far-
 kára nem ragadának, minden veszedelmet, üldö-
 zést, kergetést indíta. Ki volna annak-okáért,
 nosza ki volna, a' ki ennek a' lelki ellenségnek
 erejéről elméfen gondolkodván, harczhoz nem
 készülne? Ki volna a' ki ez ellen-valo lelki fegy-
 vereket nem szerzene? mert kitsoda amaz erős
 vitéz, ki hatalmason őrizi az ő palotáját? a' Sátán.
 Kitsoda amaz lélek vesztő gyilkos? a' Sátán. *Job. 8.*
 Kitsoda a' miatyánkfiainak vádolojoja? a' Sátán. *v. 44.*
 Kitsoda az istenteleneknek és ez él-fordult vi-
 lágtalan világnak Fejedelme? a' Sátán. Kitsoda *Apoc. 12.*
 a' kinek kezében vagyon a' halálnak birodalma? *Job. 12.*
 nem egyéb hanem a' Sátán. *Heb. 2. 14.*

Talám azt mondod ember: Am-bár erős lé-
 gyen az ördög, csak ennékem bántásomra ne
 igyekezzék. Oh hogy nem igyekezik! bizony
 igen-is igyekezik: mert meg-esküött ellenség.
 Soha nem nyugovék mig Adamot sárkából ki-
 nem veté, mig Noét meg-nem részegíté, mig
 Lothot fertelmességben, Abrahámot gyarló fé-
 lelemben, Jobot békételességekben, Dávidot paráz-
 naságnak és gyilkosságnak vétkében nem ejté.
 Es ki győzné elő számlálni azokat az halálos
 tebeket, mellyeket ez a' kegyetlen ellenség egy-
 szor-is

ízer-is, mászor-is ejtett sokaknak lelkén? Tudta ezt az Ur, hogy utolsó veszedelmünkre igyekezik minékünk az őrdög, ez az oka, hogy még Paradicsomban ő maga meg-kiáltá: *Inimicitia &c.* Hogy ellenkezések lesznek mi közöttünk, és az őrdög között, mellyel akart ebreszteni minket az Isten a' lelki vigyázásra. Mert, (hogy immár ennek az ellenségnek mesterséges ravaszságairól is rövid szóval emlekezzünk) ott-is kel a' Sátán a'hol nem vetik, ott-is kísért a'hol ingyen sem vehető. Nincs embernek oly boldog vagy boldogtalan állapottya; oly jó híre neve avagy gyaláztatya; oly szegénysége avagy gazdagsága; oly betegsége avagy egészsége; melyben őt ez erköppen ez a' bajnok nem ostromlana. A' Királyokat és nagy rendeket el-hiteti, hogy ők kiverettek a' törvénynek kötelesege alól, és lenki meg-nem büntetheti őket.

Innet vagy on, hogy azzal a' szabadságnak színevel, némellyeket kigyetlenkedésre indít, mint Pharaót, némellyeket szófogatatlanságra, mint Sault, némellyeket bujaságra mint Davidot, némellyeket bálványozásra mint Salamont, és az Izraelnek csak nem minden Királyit. Nem-is mindeneiket egy formán kísért ez a' Sátán: hanem igen eszeben vészi, igen meg-vigyázza, kinek mire vagy nagyobb hajlandósága. Példának okáért, a' fősvény embert nem kényszeríti vendegeskedésre tobzodásra, sem paráznákkal való barátkozásra, mert ez mindenik kölcséggel jár. A' tekozlo embert nem kísérti fősvény-
séggel

féggel, vagy sok pénz gyűjtéssel, mert látta, hogy nincs arra semmi hajlandósága. Hanem inkább követi az őrdög a' meg-kifirtésben és meg-csalásban az horoggal halászó embert, ki a' minémű eledelt tud, hogy inkább elkap az hal, azzal borította-bé horgát: Igy az álnok őrdög, ha kikben *ambitior*, tiszteltségnek kívánására való hajlandóságot lát, fő emberségre való vágyodásra neveli gyomrokat. Ha kikben buja indulatokat lát, paráznaságra ingattya és melegíti őket, s meg-penig be-fedi efféle bűnnek horgát különb-külömb eledellel. Mert a' szűkön költő fősvényt takarekosnak nevezi, a' tékozlot, a' részegeskedőt, barátságosnak hja, a' kevély embert jó maga viselőnek mondgya. Sőt a' micstudáb, ha mikor a' Keresztény ember idvélséges jó dolgot cselekezik-is; gonofzt tud ki-hozni a' nyuhatatlan őrdög még abból-is. Mert mikor az Istennek irgalmaságában akar szbizakodni; méltatlanságodat mutattya elő: ha mikor Isten Igéje halgatásban, buzgo imátkozásban gyakorlod magadot, színes hypocritának mond.

Egy summában, hogy sokat kevés szóval mondgyunk; azt cselekezi az őrdög, hogy a' gonofz dolgokban csak az észközőket mutattya ki, de a' végét el-titkolja; ellenben pedig a' jó dolgokban, csak a' végét mutattya elő, de az észközőket el-titkolja. Mint példának okáért azt mondgya az iffiusnak: Örvendezz iffiu a' te *Eccel. 12* iffiuságodban, és vidámitson-meg tégedet a' te *v. 12* szived, a' te iffiuságodnak idejében járj a' te szivednek

vednek utáiban, és a' te szemeidnek látásiban. Ezeket mind elő mondogallya a' Sátán, mint gonosz dolgokban való eszközöket: De ezeknek végét bé-takarja, mely ez volna: De meg-gondold, hogy mind ezekért tégedet az Isten ítélletre vonszon. Maga ez a' kettő; minden világi gyönyörűségben kényesen kedvünkre élni, és, az Istennek kemény ítéletit soha el nem kerülhetni, oly el-válthatatlanul öfve köttettek, hogy sem ördög, sem ember egyiket a' másiktól el nem szakaszthattya. Ellenben pedig mást cselekezik a' jó dolgokban, mert itt csak a' végét mutogatja, az eszközöket ingyen sem említi, hanem inkább ellenkezőt tanácsol. Példának okáért, sok embereknek sugja ezra' Sátán: Ha Isten tégedet el-választot az örök életre, szent lehetsz affelől az égben, ha a' földön minden gonofságot meg-cselekezel-is: Meg-dicsőülisz az égben, ha itt fertelmes vagy-is: uralkodni fogsz az égben, ha szintén itt a' bűnnek szolgája vagy-is: lakosa lehetsz a' mennyei Jerusalemnak, ha szintén itt új teremtet állat nem lélsz-is: meg-koronáztatol az égben, ha szintén itt fessz erkölcsű leszel-is: El-veszed a' jutalmat az égben, ha szintén itt semmit nem hartzolsz-is.

Mat. 6. véget: de el-hadgyák annak igazságát, mint eszköz, maga ezek mindenkor együt járnak. Soká mondgyák a' hamis Prophetával: Oh bár hallyó-meg az én lelkem az igazaknak halálával! kik

mindaz

mindazáltal soha nem mondgyák a' Dáviddal: Oh vajha igazgattatnának az én utaim a' te parancsolatidnak meg-örzélére. Ekképpen vízi vizre annakokáért az embert a' Sátán; Ekképpen győzi-meg, és így szakasztya nyakát idveségének. Így értők-meg immár első ellenségünk ki légyen, mely számos, mely erős, és mely ravalz légyen, a' Sátán tudnia-illik: Lássuk továbbá ennek fegédi kitsodák legyenek, lássuk ennek Kapitányi hányan legyenek.

Az ördögnek első fő Kapitánya, melynek segítségével ellenünk hartzol, és így a' mi második ellenségünk, senki nem egyéb, hanem ez a' bűnnel telyes, és minden istentelenséggel meg-rakodott undok világ, ebben a' világi istentelenek, az hitetlenek, és minden törvénytelen gyönyörűségben élő testi emberek, kik fejenként a' Sátánnak fegyverét viselik, és néha orofzián bórt, néha roka bórt hordoznak; néha tűzzel, vassal, minden erőszakkal, néha pedig alattomban való család beszédekkel hartzolnak ellenünk. Sőt azt-is meg-cselekezik, hogy juhoknak ruháiban öltözznek, noha belől merő mind azon ragadozó farkasok. Mert szép színt, engedelmes szelidséget, és minden alázatosságot mutatnak ideig, mint a' juhok, de végre ugyan kimutattya farkas fogokat. Az részen, ugy hallom, leg több sebet az hartzon, a' ki mind két kézre egy-aránt meg-tanulta ellenünk az hartzolást. Ennek job kezében *res secunde*, minden jó szegencsék

Second^a
hostis.Mat. 7.
v. 15.

rencsék, uraságok, gazdagságok, világi gyönyörűségek vadnak: bal kezében *res adversa*, minden szerencsédenségek, szolgai szegény állapotok, fogyatkozások, és minden keferúségnek szomorúsági vadnak. Jobb kezével, *Aureor montes*, a' tisztettségnek, világi hibás bocsáteteknek arany hegyeit mutogattya, hogy a' kiket azokra fel-vihet, legyen honnét le-taszítani. *Tolluntur in altum ut lapsu graviore ruant*; Magas helyre azért viszen, hogy életed nagyobb legyen; mert az Istennek szentséges helyében így érttettem Dáviddal ezeknek végét. Bizony igen fikon helyhészterted őket, és onnét nyakra főre taszigálad őket.

pf. 73. v.
17. 18.

Mikor a' menyországnak keskeny uttyán futod pályádat, arany almákat bocsát elődben e' világ, nagy gazdagsággal, kintsele ajándékoz, csak hogy mint verhesse meg-tartoztato akadékor elődben, mellyel keresztyéni életednek futását késedelmeztesse. Nem egyéb a' világ, hanem az ördögnek czimborája, mert a' mit a' Sátán maga erejével véghez nem vihet, a' világgal segitteri abban magát. A' Sakskefelyű felől írják, hogy külvőmben a' Szarvast meg nem bírja, le nem verheti, hanem vizes fővényben fertezteri szárnyait, és azzal a' futo vadnak eleit vévén, bé-veri annak szemeit, s meg-vakittya, mely miatt a' magas kősziklákrol nyaka szakad, és így az eh madárnak prädája leszén. Így cselekezik a' Sátán, világi gyönyörűségeknek fővényével bé-veri az embereknek szemeit, és meg-vakittya, hogy ne lássák az idvetségnek egyenes útát, hanem a' fok

gonol

gonofságoknak szitcos kősziklái járva nyakok szakadgyon, és az ördögnek prädái legyenek. Azt is bizonytal hirdetik a' Salsnak termézetű felől, hogy ő fok súvöltéssel ki-csallya a' tekenős békát a' vizből, és mivel annak kemény kergétől, avagy csigástekezőjétől husához nem férkezhervén, körme közzé vészti, és mint ha röpülni akarná tanítani, az ég felé el fel-emeli, és mind addig hordozza, mig alkalmas kősziklát láthat, melyre nagy sebessen le-bocsáttya, hogy azon meg-törvén tekezőjét, husával szabadostlan élhesse, és a' más kárával neki hasa tellyék. Itt is hasonlo a' Sátán a' fashoz, mert mind addig súvölt e' világnak sípjával, mind addig hízlekedik embernek e' világi jokkal, hogy azt el-ki-csallya az idvetségnek folyo vize mellől, és hogymár ötlet is repülni tanítsa, hogymár valóságos méltosagra emelje, azonban mihelt alkalmas kősziklát, veszedelmet láthat, ahoz csapja, és magának eledelvéé teszi. Oh szegény nyavalyás emberek! hogy nem tudtok a' Sátánnak súvöltésétől félni? hogy nem tudtok e' világnak hízlekedési ellen fegyvert fogni? *Felix quem faciunt aliena pericula cautum*; Addig volna job mig a' más ember nyavalyáján tanulátok. Hámán mikor a' tisztettségnek leg felső fogán volna, akkor akasz-
tatek-fel. Sámton mikor a' Dalila ölben nyu-
godnak, akkor kőszitettek-meg. Boldisár Ki-
rály mikor leg kedvesebben tobzodnék, akkor
öletek-meg. És ki győzné elől-számlálni a' számtalan keserves példákat, kik közzül a' Sátán e'
világnak

Esther. 7
Judic. 16
Dan. 3.

világnak külsőmb külsőmb hízlekedési által né-
mellyeket meg-fébesített, némelleyeket pedig
ugyan el-is vesztett.

Deláld e' világnak csalárdságát: Ha job keze-
béli fegyvere nem fog, mindgyárt bal kezét for-
dítja: Ha az örömmel nem használ, szomorú-
ságot szerez; hízlekedését fenyegetésre változ-
tatja, a' gyönyörűségnek lágy ágyát hegyes tö-
visfekkel meg-rakja, a' gazdagságot szegénységre,
a' tisztességet gyalázatra fordítja, mellyekkel
mint meg annyi lánczokkal és kötelekkel víz-
sza akar e' világ bennünket vonni az Istennek
tiszteltétől. A' Sidok nagy kézfűlettel vadnak,
készek el-hadni Egyiptomot mint bálványozás-
nak fészket, meg-indulnak nagy örömmel az
igiretnék nemes földé felé, a' téjel, mézzel folyo
drága Canahán felé. De mint járnak? Fordit-
tya az ördög ezt a' világ bal kezének fegyverét,
hol a' Pharahot indítja utánnok, hol a' feneket-
len veres tengeren való által né mehetéssel ijegeti
óket. A' sovány pusztában pedig néha szertelen
éhséggel, néha meg-csefztő szomjúsággal, néha
mardoso mérges kigyokkal, néha egy, s' néha-
más féle veszedelmekkel kedvetleníti őket.
Mellyek miatt ottan hamar meg-vesze minden
szájok izi, meg-változék kedvek, irtoznak a' sok
nyomoruságtól: Minekokáért ismét víz-sza ki-
vándorolnak az Egyiptomi párhagymákra. Nagy
fel szoval sírnak s' azt mondgyák: Kítsoda ad
minékünk ennünk húst e' pusztában? Megem-
lekezünk az halakról, mellyeket Egyiptomban
ingyen

ingyen ettünk: Meg-emlekezünk az ugorkák-
rol, dinnyékről: Meg-emlekezünk a' pár, veres,
és foghagymákrol: Mostan pedig a' mi lelkünk
meg-száradott, és szemeink egyebet nem látnak
a' Mannánál.

Vallyon szerelmefim, nem szintén így va-
gyoné ma-is a' dolog a' lelkiekben? Sokan vad-
nak kik örömmel ki-indulnak Egyiptomból, el-
hadgyák az AntiChrístusnak országát, elhadgyák
az ördögnek Egyiptomát, hogy a' lelki Canaán-
ba, a' menyországba be-mennyenek: De mivel
sok Pharahok vadnak utánnok az úldózéssal, sok
nyomoruságoknak tengerei vadnak előttök a'
rettegetéssel, sok éhségek, szomjúságok, rágal-
mazo mardosások vadnak rajtok, hol egy s' hol
más féle kedvetlenséggel: Ez okáért ottan ha-
mar meg-csókönnék, elméjük el-fordul, taná-
csok meg-változik, irtoznak a' menyországnak
darabos uttyától, és örömeit a' pokolnak széles
uttyát követvén, e' világnak haszontalan pár-
hagymái, mulandó keserűségi mellett, inkább
akarnak szolgálni ördögnek, hogy sem a' menyői
Manna meller Istennek. Így vagdalkozik az ördög
e' világnak bal kezében való fegyverrel, így szá-
kalzt-el nagy sokakat menyországtól a' klünte-
teknek erejével.

De lássuk immár, kítsoda a' Sátánnak máso-
dik Kapitánnya ellenünk való hadakozásában?
Az semmi és senki nem egyéb, hanem a' Test. A'
test? Bezzeg a' test. Mellyik test? A' te magad
teste. Hatalmas Isten, ha még a' magunk teste is
ellenlé-

Nm. 1. 12

7. 4. 5. 6.

Terius.

hoftis.

ellenségünk, én nem tudom hár hol lehet bátor-
ságos nyugtunk! Bizonyára oly ellenségünk
minékünk a' test, kinél nem tudom ha az ördög
és e' világ lehetneké nagyob ártalmunkra, nem
tudom ha igyekezhetneké nagyob kárunkra.
Mely innét tesszik-meg: 1. Mert az ördög és e'
világ mi rajtunk kívül vadnak és tőlünk távolab
járnak; de a' test hozzánk ragadot, velünk egy-
gyütt jár kel, velünk eszik, iszik, velünk nem csak
egy házban, hanem ugyan egy ágyban aluszik.
Gondold-meg pedig, melly veszedelmes az az el-
lenség, a' ki illy közel jár hozzád, a' ki minden
szándékat, titkot, tanársodat tudgya, és, a'
mint szoktunk szollani, egy szalma szál az uton
keresztül nem eshetik, kit mindgyárt az ő párto-
sinak, az ördögnek és e' világnak bé nem szokot
volna fugallani. Olyan a' test, mint a' kebelünk-
ben fel-nót kigyó, kitől a' mikor nem félnek,
szinténakkor csip meg. A' test nem egyéb, ha-
nem az ördögnek kémje, kivel a' mi lelkünknek
várait, és romladosot bástyáit, ottan ottan meg-
kémleli, hol és mi formán férhetne inkább és leg-
közeleb hozzánk e' világnak *Machina*ival, fal tö-
rő kőfaival. A' mi lelkünknek leg fellyeb valo
vára a' szív, ennek külömb külömb keritési bá-
styái vadnak, külsők és belsők. Első a' külsők
közűla' látás, Másik a' hallás, Harmadik a' szág-
lás, Negyedik a' kóstolás, Eördik a' tapaszalás.
A' belsők közül, Első az okos értelem, Másik
az akarat, Harmadik az indulatok. A' Sárán-
mindeneknek felette ezeket ostromolgya mi ben-
nünk?

nünk: A' test ezeknek minden erős avagy erő-
lenségit jól tudván, bé-fugja a' Sátánnak mellyi-
ket kellefsék leg inkább és gyakrabban lövöldöz-
ni. Innét vagy on, hogy némellyeknek izemet
csallya-meg, mint Eva Anyáknak, az alma fépsé-
gével. Dávidot a' Bersabé aszfionynak fejer teste-
vel. Némellyeket fülökről lövöldöz, mint He-
rodest a' *fajtalan* játékos zengéseknek, udvari
kényes musikáknak hallásával. Némellyeket a'
száglással, kóstolással ostromol, mint amaz Epu-
lo gazdagot, a' sok ételben, italban valo robzo-
dással. Némellyeket végezetre kezek és lábok
által vészen-meg, mint Geházit és Judást, a' más
ember marhájának el-lopásával. A' belső bástyák-
kal is ezenképpen cselekedzik: Némellyeknek
értelmeket lövöldözi, mint Nábáknak a' tadatlan
bolondlággal. Némellyeknek akarattján hada-
kozik, mint Pharaonak a' meg-keményítéssel. Némellyeknek
végezetre minden indulattyokat
el-foglallja, mint ama' kérkedékeny és dicseke-
dő gazdag Iffiuinak, e' világi jokhoz valo ragasz-
kodással. 2. Veszedelmesb ellenség a' test a' Sá-
tánnál, ezért-is, mert az ördöggel noha soha
meg nem békélhetünk, s' nem-is kell meg-békél-
nünk: mindazáltal ugyan vagy on néha néha va-
lami kitsiny *Inducian*ok, valami kitsiny pihenésre
valo frigyunk véle: mert ha csak tetterésből-is,
félre áll valami ideig a' Sátán, hogy az után más
mesterféggel úsón-ki reánk. De a' test soha nem
nyugszik, hanem még álmunkban-is gonoszra
kísztet, erről mondgya az Apostol: a' test a' lélek
ellen

Gen. 32

2. Sam.

11.

Marc. 6.

2. Reg.

5.

Joh. 12.

1. Sam.

25.

Exod.

14.

Luc. 12.

Gal. 5.

v. 17.

ellen törekedik, és ezek egy mással ellenkeznek.
3. Veszedelmesb még-is a' test az ördögnél: mert noha ezer mestersege vagy onak a' tűz ostromlásban, de mindazáltal ám bár sokáig kerüllye-is a' várat, de hogy ha a' test, (*dormientibus hominibus*) az áll ajtókat ama' meg-nevezet bátyák alatt titkon meg-nem nyitogatná néki, soha az emberhez nem férne.

A' Görögök tíz egész esztendőig vitták a' Nemes Troja várát, de meg nem vehették, hanem el-menté tévék magokat, és amaz álnok ravasz iffiat a' Sinont meg-kötözve hagyák a' vár alatt, ő magok pedig bé-állának a' Tinedos szigetében. Ki-jönnek a' Trojai vitézek, el-ment azt itélik az ellenség, meg-őrülnek, fogják a' Sinont, városban viszik, a' kötelekből ki-oldozzák, szabadon bocsáttyák, magok pedig *Vino somnóque sepulti*, a' bor italnak adgyák magokat, az álomban merülnek. Jaj vesztély, s' mint léfzen a' dolog? Szem igyet veszen az álnok Sinon, fel-fut a' vár fokra, meg-láttya ejjel a' vizsfa jövő Görög hajokat, mert tűz és faklyáknak fel-mutatásával téfznek vala jelt egy másnak, meg-nyittya a' várnak kapuit, bé-rohan az ellenség, és a' melly várat tíz esztendeig sok vér-ontással meg nem vehettek, az egy álnok iffiának mestersege által meg-vévék. Szintén ezenképpen sok emberektől láttatik néha félre állani a' Sátán: de csak más végezése vagy on olyankor az álnok Sinonnal a' testtel. Ugy hidgyunk azért a' testnek, ugy bocsásuk őrei bájára, ugy oldozzuk ki a' keresztyéni fenyték-
nek kö-

nek köteliből, ugy adgyuk magunkat a' testi bátorlágnak; hogy szintén akkor jó vizsfa a' Sátán, a' mikor ingyen sem várnád, akkor adgya-meg a' test a' várat, mikor te a' bornak, és a' miat a' melly álomnak koporfojában fekszel.

Három ellenséget emlegetünk, egyik az ördög, másik a' világ, harmadik a' test, az az, az embernek ujjá-születetlen része, mellyben vagy on az eredendő gonofság az ő Adám, kinek menyitűzes nyilai legyenek, keservesen érti naponként az embernek ujjá-születtetett része, mellyet az írás léleknek és elmének törvényének nevez. Azért ezt mondom, ha egy embert látnál kit három fegyveres ellenségek vőttek környül, hogy levágják, és ő még-is csak őszve dugná kezét, nem kapna fegyvert: bolond és maga veszedelmén-őrülő embernek itélnéd érette. Bizony ezerfzer ostobábbak volnánk mi, hogy ha hová hamarébb e' három ellenségek ellen fegyverekhez nem nyulnánk, mellyek mitsodák legyenek, im egy néhány szoval elő számlálom. Noha mi e' testben járunk, mindazáltal nem test szerént hadakozunk, mert a' mi fegyverünk nem test szerént valok.

A' Christusnak, ama' régi sokat látot, hallot, sok lelki csatákon, sok éles szablyák között forgot egyik vitéz Hadnagya szent Pál Apostol, hat lelki fegyvereket rakot elő, az Istennek fegyveres házában a' szent írásban.

Elő fegyver, *Balsheus veritatis*, az igaz religionak, Első fegyver.

Rom. 7.
v. 23.2. Cor.
10. v. 3. 4.Eph. 6.
v. 14. 15.
16. &c.

ve. Ezzel a régi vírézek ágyékokat szokták valafel-izorítani, és meg-erősíteni, melyen mint egy erős fundamentumon úgy állot az embernek minden egész dereka. Így minékünk mindennek előtte az igaz vallásnak pártá övére kell szertennünk, ennek igazságával kell ágyékunkat meg-erősíteni, és ezen mint egy erős fundamentumon kell építeni, ugymint a Christuson, nem fát, sem szénát, vagy pozdorját, az az, nem valami dögletes tévelygéseket, emberi agyul talált eretnek vélekedéseket: hanem Aranyat, 1. Cor. 3. Ezüstöt, és drága kőveket, az az, az Istennek hertzér meg-probáltatot Aranynál-is tisztább igéből vétetett drága tudományokat, melyeken osztán minden egyéb cselekedetünk bizodalmason helyhezteshetnek. Mert nem elég csak buzgonak lenned valamely vétkes vallásban, hanem kívántatik egyszer s mind, hogy tudgyad-is vállaloddad Isten szerént valonak lenni. Bizonyfagor térsen ugyan szent Pál a Sidok felől, hogy Istenhez való nagy buzgóság volt ő benne, de nem értelemből való; mert az Istennek igazságát nem tudván, és az ő tulajdon igazságokat igyekeztén állatni, nem adták magokat az Istennek Rom. 10. v. 23. igazsága alá. Így ma az Anti-Christus tudományában oíly buzgók és álhatatosfak némelyek, hogy még vérekekkel sem szánnyák azt meg-peszeitni; de mivel értelem nélkül levén, a magok igazságát fitogattyák, hijános és haszontalan minden buzgóságok. Kívántatik továbbá emellé, hogy nem csak igazat vallyunk, hanem

igazán-ig

igazán-is vallyuk: mert szível hiszünk az igazságra, de szájjal térszünk vallást az idvélségre. Ha Rom. 10. v. 10. hol azért vallásunknak életünkkel meg-felelünk, egyik lelki és fegyverünkre szert tettünk.

Második fegyver, *Thorax justitie*, az igazságnak Masodlik fegyver. mely-vasa és pánczélya, melyen érthettyük a tisztá jó lelki isméreret ki a szíven vagy, és a fegyhetetlen szent életre való buzgóságos igyekezetet, mert miképpen a kin jó aczélból csinált fegyver derék és dupla pánczél vagy, az, az ő mellyét és abban lévő nemes tagjait, az ellenfének és fegyveritől éppen meg-tarthattya: Így a kinck szívében jó lelki isméret és szent életre való igyekezet vagy, azon a Sátánnak fegyveri halalos sebet soha nem ejthetnek, az az, szánt szándékkal való bűnre és annál inább abban poenitentia tartatlanul való meg-áltkodásra nem juthat. Akarunké azért a Sátán kifirteti ellen erőssék lenni? Igyekezzünk szível lélekkel a fegyhetetlen szent életre, tartsuk-meg tisztán lelkünk isméreret; így létsen, hogy noha gyarlóságunk miat néha meg-botlunk; de mindazáltal holot lelkünk isméreri bizonyfagot térsen arról, hogy lelkünk szerint igyekezzünk az UR-Rom. 7. 25. szolgálni, a Sátánt e fegyverrel-is hatalmasan viszlá verhetjük.

Harmadik fegyver, *Calcens Evangelii*, a béke-Harmadik fegyver. feges Evangeliumnak sáruja, melyen kell értünk ama lelki kétz indulatokat, melyekkel készek vagyunk a mi idvezítő Christusunknak Evangeliumát minden félelem és kedvezés nélkül.

nélkül, az hol a' szükség kívánnymeg-vallani,
 1. Pet. 3. minden alázatossággal és becsülettel meg-felelni
 v. 15. azoknak, kik számot akarnak venni a' mi bennünk
 valo reménység felől. Ez az igaz tudomány
 mellet minden nyomorúságokat, üldözéseket,
 szükségeket, gyalázat tetteket örömmel el-szen-
 vedni, hogy azt mondhasfuk jo lelki ismérettel
 42. 21. egygút a' szent Pál Apostollal: Kész vagyok én
 13. nem csak meg-kötöztetni, hanem meg-is halni,
 az én URAM Jesus Christusomnak nevéért. Va-
 laki ilyen kész indulattal, ilyen lelki készület-
 tel vagyok, a' Christusnak igaz tudománya mellett,
 bizony lehetetlen dolog, hogy a' Sáránt, minden
 kétségben ejtő kifizetivel hátra ne verje.

Negyed- Negyedik fegyver, *Scutum Fidei*, az idvözülen-
 dok feg- dő igaz hitnek erős paísa, mely semmi nem egyéb,
 ver. hanem ő maga az igaz hit. Ez a' fegyvert, *super*
 2. Ph. 6. *omnia*, mindenek felett parancsolja az Apostol,
 16. hogy fel-vegyük, mert ámi bár gyengék, ámbár
 félelmes lelki vitézek legyünk-is a' mi természe-
 tünkben, de mivel az hittal egygút el-válhatat-
 lan-képpen a' Christust is mind ő érdemével és
 jo teteményivel egygút magunkra fel-öltözzük:
 Rom. 1. csak lehetetlen dolog, hogy a' Christussal egygút
 v. 14. győzedelmesekek is ne legyünk. A' Lacedemon-
 és Sparthabélieknek ilyen szokásokat olvastam,
 hogy ha ő közzülők valaki minden fegyverét az
 hadban el-vesztette-is, csak paísfát vitte légyen-
 haza, nem vallot semmi kárt, mert ugyan ki-ad-
 ták soldgyát, és betsületi helyben maradt, de ha
 paísfát el-vesztette, ki-irták a' Zászló alól, ilyen-
 eket

okot adván cselekedeteknek, hogy egyéb fegy-
 verivel ember ellenfégit sérti, de a' paíssal maga-
 életét őrzí; így ha a' Christusban valo igaz hitün-
 ket meg-tartjuk, ha egybként valamikor tékoz-
 lást tenne-is bennünk az ördög: meg-marad
 mindazáltal becsületünk Isten előtt, és ígért jutal-
 munktól sem fosztatunk-meg. A' régi pogány
 vitézek kik nyilakkal hadakoztak, meg-kenték
 erős méreggel a' nyil vasakat, kikkel valamely
 embert meg-löttek, úgy fel-gyulasztották ab-
 ban a' természetnek tüzet, hogy meg kellett hal-
 ni, ha hamar-valo *antidotummal*, orvossággal
 nem értették. Innét vőtte a' szent Pál a' hason-
 latosságot, mellyel az ördög nyilait, az az, a' kü-
 lömb külömb féle utálatos vétkekre valo erős
 őstönözetit tüzeseknek hija. Mert ha azok köz-
 zül valamelyik az ember szívére lövellik, fel-
 gyujtja a' természetnek eredendő gonossággal
 elegyes kívánságát a' bűnre, és ha azt véghez
 vívfizük, azon bűnnek tüzéről mindgyárt meg-
 más bűnre gerjed szivünk, és így ha mindgyárt
 meg nem oltyuk, tovább tovább terjed az égés. Pé-
 da erre a' Dávid keserves példája, ki minek után-
 na a' déli és dél után valo hofzizu álmossal kezdő
 hizlalni, és tunyává tenni maga testét, éle az ör-
 dög a' jo alkalmatossággal, meg-lövé az ő szívet
 egy tisztátalan vétkes gondolattal, a' mely mind-
 gyárt fel-gyulasztá természetnek kívánságát, és
 véghez vitte véle a' paráznaságot. De ez nem-
 lön elég, hanem tovább terjede ez ártalmas tűz,
 és a' szomszéd házat-is meg-gyujtá, mert nem-
 eket

a. 52. 11. elégedék-meg Dávid az első vetekkel, hanem annak sebes tüzetől melegedvén az ártatlan Uriást meg-öleté. Summa: Ha az ördögnek egyik tűzes nyilat, egyik gonofságra való sugallását szívünkben bortsáttuk, mindgyárt más jó utánna, és így egyik bűn a' másiknak magva, egyik a' másikat, mint a' kígyó, szüli, szaporítja. Efféle állapotba az igaz hitnek két féle haszna ereje van: Egyik ez, hogy a' Sátánnak kifizetéssel való lövöldözését az hittel mint egy püssalal visszaverhetjük magára, hogy szívünkben ne essenek, meg-gondolván és el-hívén az Istennek vagy i-geretit vagy parancsolatit, mellyek az ördögnek sugallási ellen vadnak. Példának okáért, ha im-e nyíllal lő a' Sátán: el-kárhozol, mert számtalan gonofsággal fertzetted életedet; itt én ellenben verem hiremet s' ezt mondom az Isten-
 e. Joh. 1. igéretiből; hű és igaz az Isten, hogy meg-botsá-
 9. la nékem az én bűneimet, és meg-tisztítson en-
 Matt. 3. gemet minden hamisságtól. Ha azt mondgya:
 & 17. haragzik Isten reád; hijában biztatód magad, erre az mondom: A' Christus szerelmes Fia az A-
 rya Istennek, kiből ő néki kedve tölt, és én ve-
 lem meg-békéllet. Ha azt mondgya; nem békél-
 let-meg veled az Isten, mert im látod menyifok
 ostorival nyomorgat tégedet; Erre azt mondó:
 Heb. 12. A' kit szeret az Ur meg-dorgálja, valakit fiává
 v. 6. fogad meg-ostorozza. Ha végezetre valami bűn-
 nek meg-cselekedésére kiztat illy ok alatt, hogy
 irgalmas az Isten, és engem meg nem büntet;
 Pl. 5. v. Ezt mondom néki: Gyűlöli az Isten a' gonosz
 6. tőröket;

tőröket, és így vízfűzéseknek a' Sátánnak mérges nyilai ő magára. Második ereje az hitnek abban mutatodik-meg, hogy ha mikor a' nagy romlot-
 ság miatt eszünkben sem vertük, hogy szívünkben hatot a' Sátánnak nyila, és meg-gerjesztette kívánságunkat: akkor mindgyárt ezen hitet fordítottuk a' Jesus vérére, és azzal oltyuk-meg lelkünk ismérteiben gyuladot tűzünket, amaz idvesség bizonság tételből, az Jesus Christu-
 nak, az Isten Fiának vére tisztít meg minket, minden bűneinkből. Azért soha ezt a' lelki fegyvert az igaz hitet magunktól megfűzve ne hadgyuk, mert ez a' többinek feje.

Ötödik fegyver, *Galea Salutis*, az idvességnek ötödik Sifakja, mely semmi nem egyéb, hanem az id-
 vesség felől való boldog reménség. Mert mikép-
 1. Thess. 5. v. 8. pen a' vitéz ember, minckelőtte szemben menne ellenségivel fel-téfi fényes sisakját, és azzal őrzi fejét az halálos ütés vágástól: így minékünk hűeknek fejünkben kell tennünk reménségün-
 ket, fel kell öltöznünk bizodalunkat, mert reménség által tartatunk-meg, hogy a' Sátán a' mi idvességünk felől való várakozásunkat el-
 ménkből, sem e' világi gyönyörűségekkel, sem a' fok fenyegetéssel soha ki ne űthesse. Ezt énekli Dávid nagy vigan, mikor így szól: Az
 Psal. 37. igazaknak, ugymond, meg-maradások az Uról
 v. 37. vagyon, ki ő nekik erősségek az háborúságnak idején; meg-segíti őket az Ur, és meg-szabadit-
 ta őket. Mindenkor kettőt kell reménlenünk a' lelki tusakodásban, Egyiket a' Győzedelmet,

mely minékünk adatik az Ur János Christusnak ereje által, *Confidite, ego vici mundum*, így biztatja Christus Urunk gyenge hitű tanítványait: Bizatok, ugymond, és jó reménységben legyetek, mert én meg-győztem e' világot. Másodszor, meg-csalhatatlan bizodalommal várjuk, hogy a' győzedelem után a' jutalmat is el vészük, és az örök életben meg-koronáztatunk mint Istennek örökös, és Christusnak örökös társai, hogy-ha ő véle egygűt tufakodunk, szenvedünk, ő véle egygűt meg-is dicsőülünk. Mert a' ki győzedelmes lesz, ehetik az életnek fájának gyümölcsében, mely vagyon az Isten paradicsomának közepette.

7. Hatodik fegyver, *Gladus Verbi*, az Isten igéjének két élű Pállofa, melyet ő maga kőszörűl meg az Isten, és készen úgy adgya kezünkben, hogy meg-nyakazzuk véle ellenséginket. Egy szoval azért, nem csak *Arma Defensiva*, oly fegyvereket kell magunkra öltöznünk, melyekkel lelkünket és lelki életünket oltalmazzuk, minéművek az hit, a' reménység, és a' melyeket immár elő-számlálunk: Hanem *Arma Offensiva*, oly fegyvereket is kell ragadnunk, melyekkel ellenséginket meg-sértünk, és meg-gyógyulhatatlan örökké-valo gyalázatos sebet ejtsünk rajtuk. Ilyen fegyver az Istennek szent igéje; mely miképpen a' léleknek rejtekin által-hat, a' szívnek belső indulatit meg-itéli, és semmi el nem rejtehetik előtte: így a' Sántant meg-szegyeníti, hátra veri, és örök gyalázatban ejti, a' mint az Idvezítők nemes hartzá világos példa lehet erre.

Tudgyuk

Tudgyuk azért immár az ellenségeket kitódák, tudgyuk a' fegyvereket mitsodák, de nem mindnyájan tudgyuk a' lelki hadakozásnak modgyát. Három dolgokat látok, melyek leg inkább kívántatnak mind a' testi s' mind a' lelki hadakozásokban: Első, a' fáradhatatlan éjjeli nappali serény vigyázás; mert ám-bátor tudgya ember, hogy sok erős és veszedelmes ellenségi vadnak, ám-bár tudgya mitsoda fegyverekkel kellesek azok ellen ki-kelni, de ha nem vigyáz, könnyen rajta veszt. Szent Péter adgya ezt a' modot előnkben, mikor nagy szorgalmatosan így irt: Jozanok legyetek és vigyázzatok, mert a' ti ellenségetek, az ördög, környülettetek jár, mint az ordito orofzlán, &c. Sok erős nagy roppant táborokat meg-futamtatott, és meg-is szegyenített a' vigyázatlanság miatt gyakorta csak kevés számu ellenség-is, mint ám Abraham háromszáz tizenhatszáz magával négy Királyoknak táborát veré-meg egy éjjel, mivel vigyázatlanságban találtatának. Arra kell pedig vigyáznunk, ha haszonnal akarunk vigyázni, mely felől jó leg inkább az ellenség, és melyik bástyánkat lövi leg gyakortáb. Ha jozan életedet ostromol-lyáé részeges ismérőid által; Ha tisztá jámbor életedet lövöldözé buja kívánságok által; Ha csendes elmédet sértegeté az haragra valo gyuladások által; Hogy ha füledet zörgeté a' ragalmazó és hasonlál világi dolgoknak hallási által; Hogy ha szemeidet vijjac a' mulando, és semfény vesztő dolgoknak látása által; Hogy ha nyelve-

de

det tántorgattyáé ama' rothatt, motkos, trágár beszédek által; Hogy ha végeztet vagy testi, vagy lelki érzékenséged ellen hartzolé valami törvénytelen dologgal. De jaj boldog Isten! mely vigyázatlanok, azért méltán, feddendők itt fők emberek. Hogy ha tudná a' cseledecs gazda, mikor, és az éfszakának mellyik oráján jó-e a' lopo, kétség nélkül vigyázna, és nem hadná meg-átni házát. Hogy ha tudnád te is, mellyik órában jó, avagy inkább ha meg-gondolnád, hogy minden órában el-jó a' te ellenséged, hogy meg-ássa házadat, kétség nélkül bizony vigyaznál.

Másik mod, másik mesterség, mely a' vigyázó vitézben igen meg-kivántatik, a' lelki okosság: Judic. 7. Mert ámbár vigyázzon valaki, de ha okossága v. 19. nincsen hozzá, kevés haszna vigyázásának. Elégé vigyáza a' Madiánitáknak számlálhatatlan népből álló táborá: de ugyan meg-veré csak egy-néhány magával-is őket a' Gedeó, mert okosabb lón nálokna. Ezt a' modot commendáliya Id-Matt. 10 vezitónk a' szent Máthénál, mikor azt mondgya: v. 16. Imé én titeket el-bocsátlak mint a' juhokat a' farkasok köziben, legyetek azért okosok mint a' kigyók. Első okossága a' kigyónak ebben áll, hogy ő, a' mint láttyuk, mindenek felett a' maga fejét felti, tudván azt a' természetnek indításából, hogy a' főben vagy az életnek kufjeje, és ha a' fejét el-veszik meg-kelletik halni: így miné-künk mindenek felett oltalmaznunk kell a' mi lelkünknek fejét a' Christust; az az, azon kell len-nünk,

nünk, hogy soha sem az ördög, sem e' világi emberek, minket a' mi Christusunknak igaz szerelmétől el ne szakaszsanak, igaz vallásunkban meg ne tántoritsanak, sem penig szívünknek s' jó lelki-isméretünknek tisztaságát meg ne motskollyák. Mert a' mi lelkünknek kufjeje a' Christusbá vagyó, és onét árad mi reánk a' lelki meg-elevenedés. Másodszor, a' kigyó azt-is cselekszi, hogy minden egyéb testét örömeit a' csapások alá adgya, csak hogy fejét ohassa: így mi minden testi jószágunktól készek legyünk örömmel meg-válni a' Christusért, sőt a' szent Pál-lal e' világnak minden javait, mellyeket egyebek nagy nyereségnek tartanak; mi csak kárnak és inerő ganéjnak tartsuk a' mi URUNK Jesus Christusunknak isméretinek nagy voltaért. Harmadszor még-is, a' kigyó minden tavasfzal kibuvik ő bőréből, és minden téli ruháját el-hadgya: így mi ottan ottan meg-ujitsuk lelki ruhánkat, meg-tisztitsuk sziveinket, legyünk új teremtetett-állatok a' Christusban; vetkezzük le ama' régi életszerint való ő embert, mely meg-veszett a' család gonosz kívánságok miatt, és ujullyunk meg a' mi életünknek lelke szerént, fel-öltözzvén a' maz új embert, mely Isten szerint teremtetett az igazságra, és a' valóságos szent életre. Végeztet azt-is írják a' kigyó felől, hogy ha meg-febesedik mindgyárt vizet keres, és azzal mossa magát: így mi, ha mikor lelki ellenséginktől sebesítettünk, ha valamikor romlottságunkból vétkezünk, ne hadgyuk meg avulni a' lebet, ne halogassuk az

gyvöl-

Phil. 3.
v. 7. 8.

2. Cor. 5.
v. 17.

Ephes. 4.
v. 22. 23.
24.

46 L E L K I H A R T Z.

orvosságot: hanē a' töredelmes *Pœnitentiának*, fi-
veinkből semeinkre árado köny-hullatásunknak
vizével öntözzük meg-lebhezt begény lelkeinket.

Harmadik mod a' hadakozásban, a' szomszéd-
ságbeli segítségnek kérése; mert nem mindenkor
vagyon elégséges ereje, egy hadakozó Kapitány-
nak valamely ellenségnek meg-verésére; hanem
szükséges, hogy az ő *Principállyához* ottan ot-
tan haza küldjön segítségért: így mi rudván
magunk erőtlenségét, meg-ne szűnnyünk igaz
hit által való buzgoságos minden-napi imádsá-
gunkat, a' mi lelkünknek egyetlen egy *Princi-
palusához* a' *Christushoz* mennyországban fel-
küldeni az alkalmatos segítségért, és a' gyenge
hitű tanítványokkal gyakorta ama' rövid *suppli-*

Luc. 17. *catiot* bé-adni: *Domine, adauge fidem nostram,*
Pál. 70. Uram, nevellyed a' mi hitünket. Dáviddal: Jój-
1. 2. el Istenem az én szabadításomra, sics Uram az
Luc. 24. én segítségemre. Ama' két tanítványokkal: Ma-
Marc. 9. radgy-meg velünk, mert immár bé-estveledik, és
a' nap el-hanyotlott, és végezetre ama' meg-ke-
feredet atyával, nagy köny-hullatással azt mond-
gyuk: URAM hiszek, de légy segítséggel az én
hihetetlenségemnek. Ezt a' mesterséget *Com-
mendállya* szent Pál, minek utánna ama' hat lelki
fegyvereket elő raká: minden kéréssel, ugymond,
és könyörgéssel, mint ha azt mondaná: Ambár
minden lelki fegyverekben talpig fel-öltözve
legyünk-is; de mivel magunktól ugyan gyengék
és erőtelenek vagyunk: mind elől hátul a' buz-
go könyörgéssel mint egy erős sánczal környül
vegyük

L E L K I H A R T Z.

47

vegyük magunkat, mert csak addig lón Jofue. *Exod. 17.*
diadalmas az Amaleken, meddig a' Mojsés fel- *v. 11.*
melve tartá kezeit az égben. Csak addig léfszünk
mi-is diadalmasok ellenséginken, míg az imád-
kozás és arra buzgó hajlandóság meg nem szűnik
lelkünkben: akarsz azért lelked ellenségi ellen
jo ki-meneteli győzedelemmel harczolni? akarsz
el-hittem: Légy serény annak akáért a' vigyá-
zában: akarsz az ordito Orofzlánon, és annak
kegyetlen kőlykein járni? akarsz el-hittem: *Pál. 9. r.*
Légyen annak okáért lelki okosságod: akarod *13.*
az Aspis Kigyot, és a' Sárkánt meg-tapodni lába-
iddal? akarod el-hittem: Légyen annak okáért
buzgóságod az imadkozásban, és az Isten nevé-
nek segítségül való hívásában, a' ki azt mondgya:
Hij segítségül engemet a' te nyomorúságodnak *Pál. 50.*
idején, és én meg-szabadítalak tégedet. *15.*

De hogy immár meg-térjünk a' kútfor-
melynek folyamattyan ily mészse ki-jöttünk;
hogy ismét meg-emplitsük a' fundamentumot,
mellyen ez ideig építettünk: Im láttyuk men-
nyi ellenségink vadnak; im halljuk, hogy har-
czolás nélkül győzedelmek nem lehetünk; tud-
gyuk, értjük, hogy győzelem nélkül meg
nem koronáztatunk: Annak okáért szerelmes *Phil. 4. r*
atyámfiai és kíváncsiatok az Ur Christushoz,
kényszeritelek titeket az Istennek irgalmaságira, *Rom. 12*
hogy ne szabjátok magatokat e' világnak abrá- *1.*
zattyához, hanem változzatok-el a' ti elmétek-
nek ujulása által, ne uralkodgyék a' bűn a' ti ha- *Rom. 12*
landó testetekben, hogy engedgyetek annak az ő *2.*
kiváncs

LELKI HARTZ.

kivánságának, sem penig ne állásátok a' ti tagaitokat hamisságnak fegyvere gyanánt a' bűnnek, hanem inkább állásátok magatokat, és minden ti tagaitokat igazságnak fegyveréül az Istennek.

Rom. 6. Legyetek vigyázok, legyetek okosak, legyetek v. 12. 13. a' könyörgésben, a' segítség kérésben, buzgók, legyetek erősek az Urban, óltózzétek-fel az Istennek minden fegyverét, hogy meg-álhassátok az ördögnek minden álnoklái ellen e' veszedelmes időben; mert nincs nekünk tufakodásunk csak a' vér, és a' test ellen, nincsen harczolásunk csak emberi erő ellen: hanem a' birodalmok ellen, hatalomságok ellen, ez világnak Urai ellen, teremtésnek vezéri ellen, a' lelki gonofságok ellen, melyek a' magofságban vadnak, az az, fe-jünk felet az elterő égben, azzal az hatalommal melyet Isten nékiek engedet, meg-békélhetetlenül ellenünk tufakodnak.

De hogy még-is annyival inkább meg-tudhassátok miképpen légyen a' lelki vitéz embernek állapottya; nosza kiki a' mint lehet tűnyék elméjében, és jöjjön-ki velem egygyütt e' világnak hartzoló mezejére, az hol ezt meg-láthattuk világossan a' szent írásnak *Perspicillum*-án, melyszel láto csőjén. Nézzetek azért utánnam mindnyájan: Imé látok egy közép szerő Embert, ki terejtől fogván talpig fegyverben áll, kinek feje felett két fele írást látok; Eggyik ez: Ha a' lélek által a' testnek cselekedetét meg-öldöklitek, éltek. Másik ez: A' mi Istentől születettet, meggyőzi e' világot. Ennek fejében látok egy fényes

Sisakot

LELKI HARTZ.

49

Sisakot, ilyen írással: Vegyétek-fel az idvesség Eph. 6. nek sisakját. Mellyén látok egy halhéjas fegyvernek derekat, imez írással: Fel-öltözzén az igazságnak mely-vasában. Derekán látok egy széles bogláros övet, mellyen ilyen írás vagyon: A' ti derekaitokat bé-óvedzven igaz mondassal. Erőből az övről látok alá függeni egy aranyas hilyelt, melyből egy két élű meztelen palloft kivonván és job' kézben tartván látok, mellyen ilyen írás vagyon: Fel-vegyétek a' lelki fegyvert, mely az Istennek beszéde. Bal karján látok egy kerek paist, melynek közepin ilyen ígék vadnak: Az hitnek paistát fel-vegyétek, hogy ama' gonosznak minden tűzes nyilait meg-olt-hassátok. Látok végezetre ennek lábain sarut-is, ilyen ígékkel: Lábaitokat meg-saruzzátok az Evangéliomnak készületivel.

De nézzünk tovább-is, úgy tetszik hat rendbéli személyeket fajdithatok ez fegyveres ember körül; eggyik lába alatt fetreng; négye elől, hátul, és oldalul mellette vagyon; az hatodik penig feje felett áll. A' ki lába alatt fetreng, az egy tisztátalan otsmány személy, melynek neve Test. Ennek homloka előtt ilyen írás vagyon: A' testnek cselekedeti nyilván vadnak, melyek ezek: Házaság törés, parázñaság, kevélység, Gal. 5. bálvány imádás, bűvélés bájolás, harag tartások, versengés, irigységek, haragok, patvarkodások, viszszavonások, pártütések, gyűlölségek, gyilkosságok, részegségek, tobzodások, és ezekhez hasonlatosok, melyeket valakik cselekedeznek,

D

Isten.

LELKI HARTZ.

Isten országának örökös nem léfznek. A' kik bal felől környüle vadnak, azok között eggyik a' mint láthatom egy iszfzonym rettetes ábrázatu fene bestia, melyhez soha hasonlatost nem láttam; mert ennek hét fejei, és ezeken tíz hegyes szarvak láttatnak, holna alatt nagy széles röpülő szárnyai vadnak, utolsó lábai olyanok mint az oroszlanak, az első pedig mint az emberi kezek; Ennek szemcinek és szarvainak hegyeiből halálos mérgek fakadoznak; szájából égő tűz láng lobog; kezeiben pedig meg-vont kezij, és abban egytzer-s mind három tűzes nyílak el-lövőven vadnak, melyekkel a' fegyveres vitéznek szintén a' szívét arányozza. Ennek a' fene bestiának neve Sátán, kinek feje felett ilyen

1. Pet. 5.
2.
írás vagyon: Vigyázzatok, mert a' ti ellenségek a' Sátán széllyel jár mint az ordito oroszlan, keresvén a' kit bé-nyelleyen. A' másik személy, mint azt-is láthatom, egy rettentő undok állat, mint ha egy valami régen meg-holt és el-senyvet embernek meztelen csontyai volnának, minden hus és ábrázat nélkül inakkal öszve kötözve, kinek kezében egy igen nagy horgas kasza vagyon, mellyel ez-is a' fegyveres vitéz ellen igyekezik; Ennek az ő neve Halál, ilyen titulussal:

Heb. 9.
27.
El-végeztetett dolog az emberek között, hogy egyszer meg-halynak, és az után ítélet léfzen. A' kik job felől mellette állanak, azok között eggyik, egy fenyés és idegen országokból költ külömb-külobb-fele selyem, vont arány, és vont ezüst materiákból építetett drága ruhában

öltöztetett

LELKI HARTZ.

öltöztetett kenyes afzfzoni állat, kinek fel-foderitot haja, fején egy arany Koronka vagy, abban egy fel-emelt gyemánt kereft aránybá foglalvan, homlokán arany függők, füleiben dráganafak, nyakában drágakövekkel rakatott aránylánczok, mellyén ékes kőszöntyük, ujjaiiban hatalmas mesterséggel készitett gyűrűk, előtte szkophiummal varrot fátyol kötők, lábaiban csikorgo szoros csizmák; ennek bal-kezeiben egy arány alma, job-kezeiben pedig egy drága kövekkel rakott arány csészé, ki szinig töltve vagyon világi minden gyönyörűségnek részegítő borával. Ábrázattya annak hízeltkedo, szemei hunyorgatok, ajaki csalárdul mosolygok. Egy szóval azt ítélnem, hogy e' legyen ama' *Pandora*, a' minden Istenektől egy egy ajándékkal ékesitett *Vulcanus* mester remekje, ki ez-is a' lelki *Prometheus* ellen, a' vitéz fegyveres ellen minden szepelkedéssel harczol. Ennek neve Világ, kinek fejénél ilyen írást látok: E' világnak barátsága ellenfége az Istennek, és a' ki baráttya akar lenni e' világnak, ellenfége léfzen az Istennek. Lábánál ezt látom: tágas az út, mely visz e' veszedelemre, és sokan vadnak, kik azon járnak. Előtte ezt olvasom: mit használ valakinek, ha mind e' világot meg-neyrné-is, ha az ő maga lelkét el-veszti. A' job kéz felől való második, és rend szerént ötödik személy, egy természet ellen formáltatott csudás tündér, kinek ábrázattya, és kezei úgy tetfzenek, hogy emberi kezek volnának: De övén alól rettetes temerdék Tarka kigyo formát mutat.

D 2

E 2

Jac. 4.4.
Math. 7.
v. 13.Marc. 8.
v. 36.

Isa. 66.
v. 24.

tat. Ennek fejében sok nemű kigyobolószer-
tekergetet kofzoru, kezében pedig egy kurta.
Aspis kigyó vagyon, kinek hátán ilyen írást lá-
tok: Az ő lelki-isméreteknék ferge soha meg
nem hal. Ennek az ő tulajdon neve bűn, ki ő-is
a' lelki víté ember farkallya. Az hatodik sze-
mélynek, ki a' fegyveres vítének feje felett áll,
Angyali dicősféges és felséges tündöklő ábrázat-
tyát látom, kinek neve Ur Jesus Christus. En-
nek kezében egy meg-mocskolhatatlan és el-ro-
molthatatlan drága arany Korona vagyon, és fel-
szoval nagy vigan azt kiáltta a' meg nevezet, és
le-ábrázolt ellenfégekkel tufakodo lelki vítének:
Apo. 2.
7. *Vinceti dabo: A' ki győzedelmes leszen, ugy-
mond, annak adom én ezt a' drága szép koronát.
Oh sok félelemmel, oh sok tufakodással, oh sok
fáratsággal tellyes, de végezetre oh meg-bőcsül-
hetetlen drága jutalommal koronázando lelki
vitézség! De még ezt-is kiáltja: Qui vicerit non
lædetur à morte secunda. A' ki győzedelmes leszen
semmi képpen meg nem sértetik a' második ha-
láltól. Ez ám ez, a' boldog élet, ez a' boldog
élet után valo meg-halás, ez a' boldog meg-halás-
nak jutalma. De ideje immár, hogy a' másik
kérdésre-is egy szoval által lépjünk.*

A' M A S O D I K R O L.

Kettőt tettünk vala fel, egyiket ezt: Kitsoda
a' ki boldogul hal-meg: Ezt meg-magya-
ráztuk, hogy csak az, a' ki győzedelmes leszen.
Másodikat ezt, melly immár következik; Mi-
tsoda

tsoda követi a' boldog halált? Ihon meg-mond-
gya Idvezítőnk: Semmiképpen nem sértetik-
meg, ugymond, a' második haláltól. Az halál-
nak sokféle nemeit számlállyá az írás, de mind
azokat meg-ementeni nem itélem igen szükség-
nek, elég ha kettőt vagy hármat fel-jedzek, mel-
lyek leg közelebb az én célomra tartoznak. E-
lőször azért, az halál semmi nem egyéb, hanem
a' léleknek Istentől való el-szakadása melly a' bűn
által vagyon, mert azt mondgya Esaiás Prophé-
ta, hogy a' hamisságok résznek szakadást ember
és az Isten között. Erről az halálról szól Idvezítő
Urunk nagy esküvéssel, mikor azt mondgya a'
szent Jánosnál: Bizony bizony mondom néktek
hogy el-jő az idő, és mostan vagyon, mikor az
halottak hallják az Isten fiának ízavát, és a' kik
hallándgyák élnek. A' hol a' halottakon nem-
azokat érti kik immár a' koporsóban bűzhöd-
nek: hanem azokat kik a' gonosz világban lát-
tatnak élni, de lelkekben meg-holtak, mert a'
bűnnel magokat Istentől el-szakasztották, és
mindaddig-is meg nem elevenednek, míg az Ur-
nak élelítő igéje által a' bűnből fel nem támad-
nak. Ezt a' lelki halált értette akkor-is Urunk,
mikor amaz haza-kérdő Tanítványnak azt
mondá: *Mortui sepeliant suos mortuos.* Az ha-
lottak temessék-el az ő halottjokat, az az, a' kik
meg-holtak a' bűnben, temessék-el azokat kik
meg-holtak a' bűnért. Másodszor az halál sem-
mi nem egyéb, hanem a' léleknek a' testül való
el-válá.

el-válása, mely az első haláltól mint szülő anyától származik. Erről emlékezik az Apostol midőn azt mondja: *statutum est*, meg-másolhatat-
 Hebr. 9. lan dolog, hogy minden ember meg-haljon. Harmadszor, az halál semmi nem egyéb, hanem az hitetlen és poenitentia tartás nélkül meg-haló istentelen embereknek örökre-valo haláluk és kárhozattok, melyet a testi halál után lelkekben mindgyárt meg-érzenek, a fel-támadás után pedig mind testekben, lelkekben, vég nélkül való örök gyötrellemmel kostolnak. Ezt az halált nevezi a szent írás második halálnak, őszve vetvén a meg-mlitet két első halállal. Ezzel a második halállal mind azok meg-halnak, kikez életben a lelki halálból, az az, a bűnből fel nem támadnak; de a kik fel-támadnak és Szent Lélektől ujjonnan születtenek, noha a testi halált el nem kerülhetik: de ugyan nem árthat nekik ez a lelki második halál, ki ez élet után következik az hitetlenekre. Ezt azért a második lelki örökre-valo halált, úgy hozza-bé Idvezítő Urunk az igékben, mint egy kegyetlen fegyveres ellenféget, és azt mondja, hogy a ki győzedelmes léfzen, ettől meg nem sértetik, az az, nem hogy halálosképpen árthatna, az az halál a győzedelmes lelki vívőeknek, de még ingyen meg sem illetheti őket; mely tanításával a mi kegyes hadnagynk az Ur Christus, mint egy drága jutalommal indit és ébreszt bennünket a lelki ellenféggel való bátorfagos tufakodásra.

Az hon-

Az honnét viszont igen világosan ki-jő im-ez vigasztalással tellyes, hafznos és idvelséges szép tanúság, hogy tudnia-illik;

Valaki ez életben lelki ellenségén győzedelmet vé- Doctrina
szén, annak bizonynal és minden kételkedés secunda,
nélkül örök élete léfzen.

Mert ihon az örökre-valságnak igazságos szája tanította: *Nequaquam ledetur*; Hogy a győzedelmes ember ingyen még csak meg sem sértethetik a másik haláltól. Ha meg nem sértethetik a másik haláltól, tehát meg-boldogittatik a másik élettől: mert, *Sublato uno, ponitur alterum*; Az halál után vagy el-kárhozik ember, vagy idvezül: De a kik győzedelmeseek ez életben, azok nem kárhoztatnak az halál után; azért bizonynal és minden kétség nélkül örök élettel koronáztatnak. Tudta és el-is hitte volt ezt ama nagy Apostol, mikor ilyen tellyes bizodalommal szollott: En, ugymond, ama nemes harczot meg-harczoltam, futásomat el-végeztam, hitemet meg-tartottam; végezetre le-tétetett énnekem az igazságnak koronája, melyet meg-ád énnék az Ur ama napon, amaz igaz Biro, nem csak énnékem penig, hanem mindeneknek-is, valakik várják az ő ditsóséges el-jövetelit. Ezt mutatják a mi édes Mesterünknek ama drága és kívánatos szép ígéreti: A győzedelmeseek Apoc. 2.
 enni adok amaz el-rejtet Mannában, és adok v. 12.
 annak fehér követskét, és a követskén új írot mevet, melyet senki nem tud, hanem csak a ki azt el-

D 4

aztel-véfi, hol a' Mannán, a' fejer követskén, és az uj neven, csudálatos ábrázolással ki-fejezi a' mennyei méltóságos jutalom el-vételének mod-
 Apoc. 2. gyát. Ísmét: Légy hú mind halálig, és teneked
 v. 10. adom az életnek Koronáját. Ki volna azért köz-
 zületek szerelmém, vallyon s' ki volna, a' ki vére hullásáig, és élete fogytaig ily drága jutalomért lelki ellenféggivel meg nem hartzolna? ki volna a' ki minden e' világi mulando jokat, e' mennyei meg-becsülhetetlen drága jutalomnak nagy voltáért, csak merő kárnak, csak merő ganéjnak nem alitana? A' kik világi pallya futásuak czéllyában futnak, egy veszendő koronáért, egy kis
 1. Cor. 9 ferges jutalomért, nincs oly fanyarúság, kit örömmel el nem szenvednek. S' hát mi, mit nem cselekednénk a' romolhatatlan, és meg-fonnyadhatatlan koronáért az örök életért? Dávid csak
 1. Sam. 18. v. 27. hogy a' Saul Királynak veji lehetne, halálra sem szánta magát adni, és egyfzer s' mind két száz erős Philisteusoknak szabljájakat nem félté. S' hát mi, mit ne cselekednénk azért, hogy nem Saulnak vejei, hanem az nagy Istennek örökösfi, és a' Christusnak örökös társai lehessünk, hogy
 Rom. 8. v. 17. ő véle egygút meg-dicsőüllünk. Nosza azért szerelmém, hogy ha a' kereltzyéni intének valami helye, ha a' szeretetnek valami gyönyörűsé-
 Phil. 2. 1 ge, ha a' Szent Léleknek valami társasága, vagy bennetek: Ha a' mennyei jutalomnak valami kívánsága vagy szívetekben, nosza mondom, szálljunk ki az ördög ellen a' lelki fegyverekkel.

rekkel, nosza, erőtelenítsük a' testet magunk meg-tartoztatásával, nosza verjük vízfzsa e' világnak szemfény vesztő csalárd hitelkedését magunk ellenben vetésével. Nem kételkedvén semmit benne, hogy győzedelmek nem lehetnénk. Kiváltképpen holott hallyuk a' szent írásnak sík mezején, a' mi erős hadnagyunknak az Ur Jesus Christusnak hadi Celeusmait, biztato nogatásit. Ki néhol azt kiáltja: *Ego vobiscum sum*, En-is ti veletek vagyok. Néhol azt mondgya: *Allyatok ellene*, az ördögnek, és el-fut ti tőletek. Erre közelgessetek, ehez az Istenhez, és az Isten-is közelit ti hozzátok. *Confidite, ego vici*. Nosza Jac. 4. édes hiveim, ne féllyetek, bizzatok, mert meg-
 v. 7. 8. győztem én ezeket. Biztassuk továbbá mi magunkat azzal-is. Először: Mert minékünk az hadakozásban igen igaz igyünk vagyunk. A' mely ellenség csak a' *Meum*ért, *Tuum*ért, a' másénak történten kívánáért hartzol, igaz igy nem lévén ha szintén fok-is, de ugyan tart, és lelki-isméretitől furdaltatik; de a' ki csak a' maga sajáttyát oltalmaz, bátorfágos az: Mert Isten az igazaknak igyét forgattya, és azoknak kezeit igazgattya az hartzon. Azoknak adgya a' meg-izabadtásnak paírsát, és az ő job karjával azokat tartya meg. Másodszor, Mert a' mi hadakozásunk nem bőrünkben, hanem az Isten ditsósságében jár. A' Sátán mind halálig azon vagyunk, hogy az Istennek tisztességében praktikállyon: Vagy hazuglággal vádollya Istenünket, mint Eva A-
 Gen. 3. nyánk

Math. 4 nyánk előtt a' Paraditsomban: Vagy tőlünk való el-rávozással és gondviseletlenséggel, mint Christus Urunk előtt a' Pusztaban. Nem volnánk tehát igaz szolgai Istenünknek, ha az ő dicsősége mellett ki nem kelnénk: Az-is bizony csudadolog volna, ha Isten az ő dicsősége mellett való igyünkben meg nem segillene. Végezetre biztassuk ezzel-is magunkat, hogy noha a' mi el-lenségink felette igen erősek: mindazáltal ezer-szer erősebb a' mi hadnagyunk ki mi velünk vagy, ki azokat nem csak meg-győzte, hanem minden fegyvereket, melyekben bizakodnak valá el-vőtte. Meg-fosztván a' birodalmokat, és Colos. 2. az hatalmaságokat, azokat nyilván mutogatta, v. 15. 16. diadalmat vévén rajtok a' keresztfá által. Elrontotta az ő halálának általa azt, a' kinél az halálnak birodalma vala, az őrdógót, meg-szabadítván, mind azokat, kik az halálnak félelme miatt telyes életekben rabok valának. Ha mikor penig történnék, hogy hátra kezdenénk maradozni a' Christusnak seregéből, és meg-restülénk a' lelki tusakodásban: Ihon vadnak az őszitónók, melyekkel magunkat vigassuk. Elő legyen ez: Mert soha külömben meg-nem koronáztatunk, 2. Tim. 2. mivel hogy ha szintén tusakodik-is valaki, de v. 5. meg-nem koronáztatik, hanem ha igazán tusakodik, a' szent Pál tanítása szerén: Híjában való lenne fok nyomorúság szenvedésünk. Második Hebr. 12. őszitónunk e' legyen: Hog' soha csak egyis a' meg-v. 29. halt régi szentek közzül-is, a' lelki tusakodás nélkül örök

kül örök jutalmat nem vehetett. Harmadik ez; hogy ha meg-restülünk, a' mi Istenünk meg-emészto tűz utánnunk, és felette igen gyűlöli a' meg-hidegedet feretettü embereket. Negyedik ez; hogy a' mi tusakodásunk ha ugyan fok elz-tendő kig tartana-is, de csak egy szempillantásig való ahoz a' jutalomhoz képest, kit minékünk meg-fog adni a' mi hadnagyunk az Ur Jesus Christus. Mert azt mondom bizonyval együt a' szent Rom. 8. Pállal, hogy a' mellyeket mostan szenvedünk, v. 18. semmi képpen nem hasonlitandok ahoz a' dicsőséghez, melly minékünk meg-jelentetik. Annak okáért mi-is a' régi példákat, és mind a' meghallott indito erősségeket igen serid, igen szorgalmatosán meg-gondolván, minden terheket és környölöttünk való bűnöket, kik a' lelki vitézkesben ártalmunkra lehetnének, mentől hamarab magunkrol le-vetvén, a' mi előnkben adattott czelt fűssük ki, nézvén az hitnek Urára és el-végezőjére a' Jesus Christusra, ki az ő előtte való öröm helyében szenvedet kereszttet, a' gyalázatot semminek tartván, és így az Isten székinék jobbjára ültettetet. Gondoljuk-meg azért, noha gondoljuk-meg, kitsoda lőt legyen ez, a' ki ilyen ellene való szidalmazásokat szenvedet a' bűnőktől, hogy elménkben elfogyatkozván meg ne fáradgyunk, mert még szintén a' vérig nem tusakodtunk, a' bűn ellen harczolván. Jövel, oh jövel mi lelkünknek egy-Hebr. 12. gyetlen egy vezére Ur Jesu Christe, és soha ne v. 3. 4. enged-

engedgyed, hogy a' mi ellenséguink valamikor mi rajtunk hatalmat vehetnének, Amen.

DE hogy immár beszédünket rövidítsük, és a' mit e'kédig mondtunk, ez előttünk lévő fekete gyászos koporsóra, egy szóval fordítsuk; Vallyon találhatunk e' meg-fejtett Tanuságból oly czikkelyeket, melyeket a' mi Christusban boldogult Néhaj Nemes, Nemzetes Aszfonyunknak, elebbi életére alkalmaztathatunk? Találunk, és bizony igen is találunk. Mert a' lelki vitézség nem úgy jár mint a' testi, hogy csak az erős b'ferfi rendet nézné: hanem gyakorta nagyobb dicsirettel virágzik a' gyengéb és erőtleneb edényekben. Voltanak ennek is ellenségi, ha kinek voltak; tufakodott ez ellen is a' Sátán, tufakodott a' Test és e' Világ, ha ki ellen tufakodott: De ragyogott az ő fejében az idvétségnek aczél sifakja, a' boldog rémenség, mellyel ellenséginék csapásitól fejét őrzötte; Tündöklött mellyen az igazságnak mely-vasa, mellyel szívért az őrdögnek tüzes nyilaitól oltalmazta; Villogott job kezében az Isten igéjének két élű fegyvere, mellyel ellenségit távol űzte; Fénlett bal karján az igaz hirnek könnyű paísa, mellyel az őrdögnek ártalmas lövöldözését fel-szedte. Ekeskedet derekán az igaz mondásnak bogláros pártá öve, kivel a' haszontalan beszédekől magát oltalmazta. Ragyogtak, tündöklöttek labáiban a' békeféges Evangeliumnak Sarui, mellyekkel kész volt az

volt az Urnak utain járni. Azert ha Salamon nem tartotta illetlennek a' jo aszfzonyi állatnak dicséretit örök emlékezetben hadni, és azt mondani: A' melly aszfzonyi állat féli az Urat, ez dicséretet szerez ő magának, adgyatok ennek az ő keze munkájának gyümölcseből, és dicsérik őtet a' kapukban az ő cselekedeti. Dicsérje ezt is a' boldogul idvezült aszfzonyi állator az Urnak igaz félelme, kiben szíve szerént tellyes életében gyönyörködöt: Dicsérje ama' tökéletes maga meg-tartoztato mértékletes élet: Dicsérje szerelmes Férféhez koporsójáig valo fegyhetetlen hűsége; Dicsérje kedves édes Fiaira Leányira valo fáradhatatlan serény gondviselése: Dicsérje ama' ritka példájú igaz Alázatosság, Szelidség: Dicsérje az igaz mondásnak és igaz mondoknak tökéletes szereteti: Dicsérje az Abigailnak cseflege: Dicsérje a' Susánnának tisztalága: Dicsérjék őtet a' minden jószágos dolgoknak dicséreti, Amen.

Prov. 3.
v. ult.

